

Projekt

**„Rozvoj lidských zdrojů
v oblasti certifikovaných účetních“**

M E T O D I K A

podpory a služeb pro certifikované účetní

*aneb od současného postavení a vnímání certifikovaných účetních
ke strategickým doporučením, jak jejich postavení zlepšit
a zvýšit obecně prestiž účetní profese*

Červen 2014

ANOTACE

Účetní, ať již interní v podniku (zaměstnanec) nebo externí poskytovatel účetních služeb (OSVČ), má být vnímán jako profesionál s odpovědností jednat ve veřejném zájmu, neboť výstupy z účetnictví ovlivňují jednání a rozhodování velké škály uživatelů, mezi něž nepatří jen zástupci podniku, kteří účetního zaměstnali, resp. najali. V České republice výkon účetní profese není nijak zvlášť regulován – účetní jakožto zaměstnanec může být de facto kdokoliv, účetní jako podnikatel (OSVČ) musí splňovat jen relativně obecné podmínky, kterými je středoškolské, resp. vysokoškolské vzdělání a vymezená doba praxe.

Již po dobu 15 let působí v České republice také profesní kvalifikace účetní profese označovaná za certifikaci účetních, jejímž nositelem je Svaz účetních. Ve své koncepci je certifikace postavena na Mezinárodních vzdělávacích standardech Mezinárodní federace účetních (IFAC) a je svoji strukturou a organizací blízka mezinárodně známé certifikaci ACCA. Absolventi certifikace účetních se mohou na principu dobrovolnosti sdružovat v Komoře certifikovaných účetních, jejímž cílem je zvyšování úrovně a prestiže účetní profese a přispívat k dalšímu rozvoji certifikovaných účetních.

Dokument nazvaný „Metodika podpory a služeb pro certifikované účetní“ mapuje současné postavení certifikovaných účetních v ČR a zaměřuje se blíže na jednotlivé možnosti podpory certifikovaných účetních s cílem zlepšit jejich postavení na trhu práce a zvýšit jejich konkurenceschopnost vůči výrazně větší skupině necertifikovaných účetních. Tomuto cíli by měla napomáhat intenzivní a kontinuální publicita (PR) certifikace a účetní kvalifikace na národní úrovni, systém pokračujícího profesního vzdělávání začleněného do obecné koncepce celoživotního vzdělávání, pravidelná komunikace se zástupci státní správy, blízka spolupráce s dalšími profesními organizacemi a další aktivity, které jsou průběžně v metodice zmiňovány a v závěru shrnuty do vymezení tzv. klíčových aktivit. Součástí dokumentu je i přiblížení přístupů k profesi účetních v dalších evropských zemích, včetně Švýcarska.

OBSAH

1. Úvod	5
2. Systém certifikace a vzdělávání účetních v ČR.....	7
2.1 Aktuální stav a výchozí stav analyzovaný v projektu.....	7
2.2 Kroky ke zvyšování prestiže účetní profese a certifikovaných účetních	10
3. Rizika související s výkonem účetní profese a jak jim čelit	15
4. Uplatnění účetních na trhu práce „bez“ a „s“ certifikací.....	17
4.1. Certifikovaní vs. necertifikovaní účetní – současný stav	17
4.2. Certifikovaní vs. necertifikovaní účetní – výhled do budoucna	19
5. Samostatní účetní působící jako OSVČ	20
5.1. Analýza současného stavu	20
5.2. Identifikace rizik spojených se současnou regulací.....	22
5.3. Doporučení ke snížení/eliminaci identifikovaných rizik	24
6. Úloha státu při formování pohledu na účetní profesi	25
6.1. Vliv regulace účetnictví na účetní profesi.....	25
6.2. Politický poradní výbor	26
6.3. Chráněný titul	26
6.4. Zajištění mezinárodní uznatelnosti profesních certifikátů	27
6.5. Zahraniční zkušenosti	27
7. Návaznost na jednotnou soustavu kvalifikací a jednotnou soustavu povolání.....	29
7.1. Národní soustava kvalifikací v ČR a národní soustava povolání v ČR.....	29
7.2. Povolání účetní a kvalifikace certifikovaný účetní z pohledu NSP a NSK	29
7.3. Národní soustava kvalifikací ve Švýcarsku.....	29
7.4. Doporučení dalšího postupu ohledně národní soustavy kvalifikací.....	30
8. Profesní etika a etický kodex	31
8.1. Etický kodex Komory certifikovaných účetních.....	31
8.2. Etický kodex <i>veb.ch</i>	32
8.3. Doporučení ke zvýšení povědomí o profesní etice a k jejímu naplňování.....	33
9. Systém celoživotního vzdělávání	35
9.1. Systém duálního vzdělávání ve Švýcarsku a s ním spojené profesní vzdělávání	35
9.2. Celoživotní vzdělávání v ČR a s ním spojené profesní vzdělávání.....	38

9.3.	Kontinuální profesní vzdělávání	41
10.	Návaznosti na související profese auditor a daňový poradce	42
10.1.	Přesah profesní kvalifikace účetního do profese auditor	42
10.2.	Přesah profesní kvalifikace účetního do profese daňový poradce	43
11.	Vymezení klíčových aktiv KCÚ do budoucna	46
	PŘÍLOHA č. 1 – Přehled aktivit realizovaných v rámci česko-švýcarského projektu	49
	PŘÍLOHA č. 2 – Složení projektového týmu	50

1. Úvod

Komora certifikovaných účetních (dále také jen „KCÚ“) je profesní organizace, která byla ustanovena v dubnu 1999 jakožto samostatná organizační jednotka Svazu účetních (dále také jen „SÚ“) a již po dobu 15 let sdružuje výhradně „profesní účetní“, kteří absolvovali Systém certifikace a vzdělávání účetních v ČR (dále jen také „certifikace“) a jsou držiteli profesního certifikátu (Účetní asistent, Certifikovaný účetní, Bilanční účetní, Účetní expert). Členy mohou být taktéž auditoři zapsaní v Komoře auditorů ČR nebo držitelé zahraničního profesního certifikátu, který je ve svém obsahu a podobě podobný české certifikaci (např. ACCA, ICAEW, CPA). KCÚ se tak stala důležitým reprezentantem účetní profese v ČR, je partnerem příbuzných profesních organizací – Komory auditorů ČR (dále taktéž jen „KA ČR“) a Komory daňových poradců ČR (dále taktéž jen „KDP ČR“), je členem Svazu průmyslu a dopravy, vstupuje do jednání se zástupci veřejné správy, má zástupce v Národní účetní radě (dále taktéž jen „NÚR“). V rámci své působnosti se snaží KCÚ přispívat k rozvoji a zkvalitnění účetní profese v ČR a souběžně poskytovat odborný servis svým členům, propagovat jejich význam a postavení na trhu poskytovatelů účetních služeb.

V rámci své působnosti připravila KCÚ počátkem roku 2013 projekt nazvaný „**Rozvoj lidských zdrojů v oblasti certifikovaných účetních**“, jehož hlavním cílem je zlepšení postavení certifikovaných účetních na trhu práce v ČR a sekundárními cíly jsou zvýšení prestiže certifikovaných účetních, analýza stávajícího modelu certifikace účetních a rozšíření certifikace o nabídku podpory a služeb včetně dalšího vzdělávání. Projekt je realizován ve spolupráci se švýcarským partnerem, organizací *Verein für die höheren Prüfungen in Rechnungswesen und Controlling* (dále jen také „Verein“), jejímiž zástupci jsou *veb.ch* – profesní komora sdružující diplomované účetní a kontrolory – a *KV Schweiz* – spolek zaměstnaných v ekonomických a obchodních oborech, který v rámci profesního vzdělávání zabezpečuje přípravu a realizaci zkoušek. Švýcarský partner byl do projektu zapojen jako představitel dlouhodobě fungujícího systému profesního vzdělávání, s nímž je spojeno odpovídající uplatnění jeho absolventů na trhu práce. Díky zapojení švýcarského partnera získala KCÚ k financování projektu dotaci z **Fondu partnerství Programu švýcarsko-české spolupráce**¹.

Realizace projektu byla započata ve druhém čtvrtletí 2013 a závěrečné aktivity připadají na červen 2014. V rámci spolupráce se švýcarským partnerem byla součástí projektu realizována v září 2013 pracovní cesta českých expertů do Curychu s cílem získání poznatků, jak funguje švýcarský model profesní kvalifikace začleněný do duálního systému vzdělávání a navázání bližších kontaktů se švýcarskými experty zapojenými do realizace projektu. Během pracovní cesty byl představen profesní spolek *veb.ch* a jeho aktivity na podporu účetní profese a členské základny, *KV Schweiz* a s ním kompletní organizace zkoušek, příprava zkušebních zadání, proces jejich opravování a v neposlední řadě dva zástupci, kteří zabezpečují vzdělávání adeptů profesní kvalifikace – *KV Business School, Zürich* (první stupeň profesního vzdělání) a *Controller Akademie, Zürich* (druhý stupeň profesního vzdělání). V listopadu následovala odborná konference za účasti švýcarských partnerů v Praze a rozbíhaly se tzv. kulaté stoly se zástupci účetní profese, personalisty, zaměstnavateli. V roce 2014 k tomu byla přidána jednání se zástupci státní správy – proběhla

¹ Bližší informace o Fondu včetně informace o poskytnuté dotaci lze získat na webu Ministerstva financí ČR: <http://www.mfcr.cz/cs/zahranicni-sektor/podpora-ze-zahranici/program-svycarsko-ceske-spoluprace/fond-partnerstvi>

jednání na Ministerstvu financí ČR, Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy ČR, Ministerstvu průmyslu a obchodu ČR, Generálním finančním ředitelství, Svazu průmyslu a obchodu, Vysoké škole ekonomické v Praze. Finální fází realizace projektu je zpracování této metodiky, jejímž cílem je vyjít ze současného stavu certifikace účetní profese v ČR a z postavení certifikovaných účetních na trhu práce v konkurenci s necertifikovanými a z poznatků získaných během realizace projektu vymezit klíčové aktivity, které by bylo vhodné činit pro další posílení profesní kvalifikace v podobě certifikace účetních v ČR a na podporu certifikovaných účetních s cílem zlepšit jejich postavení na trhu práce a tím působit i ve prospěch kvality účetních výstupů a uznání účetní profese.

2. Systém certifikace a vzdělávání účetních v ČR

Před 16 lety na principech a v bližší spolupráci s britskou *Association of Chartered Certified Accountants* (dále také jen „ACCA“) byl Svazem účetních připraven a spuštěn Systém certifikace a vzdělávání účetních v ČR (dále také jen „certifikace“). Svaz účetních je po celou dobu až do současnosti nositelem ochranné známky certifikace, je jejím vlastníkem, nikoliv však vykonavatelem. Vlastním naplňováním certifikace byl pověřen Institut certifikace účetních, a.s. (dále jen také „ICÚ“; dříve Institut Svazu účetních, a.s.), v jehož plné kompetenci je poskytování informací o profesním vzdělávání všem zájemcům, přijímání nových adeptů do certifikace, spravování jejich evidence, zabezpečování všech procesů souvisejících s přípravou a organizací zkoušek a v neposlední řadě monitoring řízené praxe adeptů certifikace. Svaz účetních prostřednictvím tzv. Komitétu pro certifikaci a vzdělávání vykonává dohled nad dodržováním všech systémových zásad a pravidel.

Shrneme-li, jsou pro fungování profesní kvalifikace účetních v ČR po celé uplynulé roky podstatné tři subjekty:

- **Svaz účetních**, který je nositelem certifikace;
- **Institut certifikace účetních, a.s.**, jakožto realizátor přípravných kurzů a zkoušek; a
- **Komora certifikovaných účetních**, jakožto profesní organizace sdružující certifikované účetní po získání profesního certifikátu příslušné úrovně.

Uvědomění si existence těchto subjektů, jejich působnosti a vzájemných vztahů je důležité pro pozdější srovnání s fungováním profesní kvalifikace ve Švýcarsku, což se ve svém důsledku projeví i na závěrech a doporučeních, jak současný stav certifikace pozvednout a tím zvýšit postavení certifikovaných účetních.

2.1 Aktuální stav a výchozí stav analyzovaný v projektu

V oblasti profesní kvalifikace účetních působí v ČR dva systémy – prvním je certifikace reprezentovaná výše zmíněnými institucemi – SÚ x ICÚ x KCÚ – a obsahově zaměřená na české lokální prostředí, neboť svým obsahem pokrývá národní účetní a daňové předpisy, obchodní právo, audit a finanční řízení; druhou volbou je profesní kvalifikace reprezentovaná britskou ACCA, která je zaměřená na mezinárodní aspekty a organizovaná celosvětově s výukou a zkouškami v angličtině. Oba systémy profesní kvalifikace zastřešuje dlouhodobé partnerství přenesené nejen do společných aktivit ve prospěch účetní profese a certifikovaných účetních, ale i do konkrétní prostupnosti absolventů české certifikace do systému ACCA (tj. vzájemné uznávání zkoušek).

Jiné podobné systémy certifikace účetních v ČR neexistují a nelze s těmito systémy srovnávat několikadenní vzdělávací kurzy (ač zakončené získáním určitého osvědčení), případně rekvalifikační kurzy účetnictví akreditované Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy ČR, protože Systém certifikace a vzdělávání účetních je postaven na následujících principech:

- komplexní dvoustupňová (Certifikovaný účetní x Účetní expert) účetní a finanční kvalifikace, která obsahově vychází ze současného pojetí a požadavků na účetní profesi;
- požadavky na znalosti, proces přípravy zkouškových zadání, organizace a průběh zkoušek, jejich hodnocení a metodické postupy se řídí doporučeními a standardy Mezinárodní

federace účetních (*International Federation of Accountants*; dále jen také „IFAC“), konkrétně příslušného Výboru pro mezinárodní vzdělávací standardy účetních (*International Accounting Education Standards Board*; dále jen také „IAESB“);

- k získání certifikátu nepostačuje jen složení stanovených zkoušek, které mají za cíl ověřit teoretické znalosti a pochopení určitého předmětu, ale musí být doložena v požadované délce taktéž odborná praxe dosažená před vstupem do certifikace (lze pro stupeň Certifikovaný účetní) nebo řízená praxe v oboru po vstupu do certifikace, tj. praxe pod vedením školitele nebo konzultanta (povinná pro stupeň Účetní expert), neboť podmínkou udělení profesního certifikátu je také získání dostatečného rozsahu praktických zkušeností a dovedností při aplikování nabytých znalostí v reálných situacích;
- nutnou podmínkou obdržení profesního certifikátu je také přihlášení se ke etickému kodexu KCÚ, který je převzat od IFAC a který stanoví etické požadavky na osobu a výkon profese profesního účetního, přičemž cíle a základní principy etického kodexu platí pro všechny stejně bez ohledu na to, zdali jde o profesního účetního v zaměstnaneckém poměru nebo o profesního účetního, který poskytuje účetní služby externě (tj. OSVČ). Případné prohřešky vůči etickému kodexu jsou řešeny disciplinární komisí KCÚ.
- všichni certifikovaní účetní poté, co získají svůj profesní certifikát bez ohledu na stupeň ukončené certifikace a bez ohledu na to, zdali jsou či nejsou členy KCÚ, se zavazují plnit kontinuální profesní vzdělávání (dále také jen „KPV“), což zabezpečuje udržení jejich odborných znalostí po celou dobu jejich působení jako účetních a zajišťuje kvalitu jejich výsledků práce, tedy účetních závěrek, i případných odborných stanovisek. Naplňování KPV eviduje a dozoruje KCÚ.

Systém certifikace a vzdělávání účetních v ČR je dobrovolnou profesní kvalifikací, jehož hlavní myšlenkou je posílení účetní profese v ČR a dosažení plné srovnatelnosti s ostatními vyspělými zeměmi EU a světa. Certifikace vychází z předpokladu, že odborná kvalifikace účetního je nezbytnou podmínkou kvalitního výkonu jakékoliv z řady možných účetních specializací na všech podnikových úrovních. U většiny certifikovaných účetních bylo a stále je na počátku vlastní osobní rozhodnutí absolvovat profesní kvalifikaci a podrobit se přezkoušení včetně doložení nabyté praxe, a motivací je očekávání, že je dosažení profesní kvalifikace na trhu práce upřednostní před necertifikovanými účetními a dosažený stupeň certifikace bude určitou garancí kvality účetních služeb, které mohou zaměstnavatelům nebo klientům nabídnout. Certifikace má být logicky jistou konkurenční výhodou, realita v ČR tomu však plně neodpovídá a podnikatelská kultura tomu nenapomáhá.

Účetní profese není v ČR regulována žádným specifickým zákonem, na rozdíl od auditorské a daňové profese, které s tou účetní nesporně úzce souvisí a často se i prolínají, neboť řada profesních účetních je současně auditory, případně daňovými poradci. Vize v minulosti spojené se spuštěním certifikace byly však jiné a po určité době probíhala snaha dosáhnout relevantní legislativní úpravy. Auditorská profese je regulována zákonem o auditorech² a je přesně dáno, kdo a za jakých podmínek jí smí vykonávat, současně tak rozsah zkoušek a nutné kontinuální udržování odbornosti. Auditóři a asistenti auditorů se sdružují v Komoře auditorů ČR. Daňová profese je regulována zákonem o daňovém

² Zákon č. 93/2009 Sb., o auditorech, ve znění pozdějších předpisů.

poradenství a Komoře daňových poradců ČR³. V současnosti je zřejmé, že cesta vyšší zákonné či jiné legislativní regulace účetní profese je s obtížemi realizovatelná a je třeba prosazovat profesní účetní jinými způsoby. Pro certifikaci a její zástupce je velmi pozitivní, že ač není účetní profese regulovaná, bylo dosaženo prostupnosti se systémem vzdělávání a zkoušek auditorů u KA ČR. Držitel profesního certifikátu, pokud se rozhodne následně pro profesi auditora, může požádat o uznání zkoušek u KA ČR a nemusí ty zkoušky, které se obsahově shodují, vykonávat znovu.

V současnosti vstup do výkonu účetní profese v ČR není nijak zásadně omezen. Toto rozhodně platí u skupiny „účetní – zaměstnanec“, neboť je plně v kompetenci zaměstnavatele, komu vedení účetnictví a související agendu svěří. Zaměstnavatel, resp. jeho statutární orgán je souběžně nositelem rizika, neboť statutární orgán je zodpovědný za řádné vedení účetnictví a připojuje svůj podpis pod zpracovanou účetní závěrku. V případě skupiny „účetní – OSVČ“ určitá regulace ze zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání vychází, neboť „Činnost účetní poradců, vedení účetnictví, vedení daňové evidence“ je živnost vázaná (viz příloha 2) a vydání živnostenského oprávnění je podmíněno naplněním několika všeobecných podmínek – vysokoškolské (VŠ) nebo středoškolské (SŠ) vzdělání a tomu odpovídající délka praxe v oboru (3 roky, resp. 5 let), případně osvědčení o rekvalifikaci vydané zařízením akreditovaným Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy ČR a 5 let praxe v oboru. Bohužel již není specifikován obor SŠ nebo VŠ vzdělání, není nijak specifikována praxe a činnosti, které by měla konkrétní osoba při své praxi zvládnout. Lze tak uvážit situace, kdy je živnostenské oprávnění vydáváno osobě s gymnaziálním vzděláním a pětiletou praxí vystavování faktur nebo evidence dlouhodobého majetku, avšak bez znalosti ostatních oblastí účetnictví, natož praktickou zkušeností sestavování účetních závěrek a jejich interpretace.⁴

Lze tak učinit závěr, že jako zaměstnanec, ale i jako OSVČ, může poskytovat služby vedení účetnictví téměř každý, a to bez odborných znalostí a přípravy. Bez znalosti zákona o účetnictví a souvisejících účetních předpisů, bez znalosti souvisejících daňových zákonů lze vést účetnictví, sestavovat účetní závěrky a připravovat podklady k finančnímu rozhodování. Zásadně je tak ohrožena kvalita výstupů, které necertifikovaní účetní mohou ať již interním (finanční ředitel/klient) nebo externím uživatelům (věřitelé, banky, stát, vlastníci) předkládat a v důsledku svého jednání tak mohou být zárodkem nesprávných podnikatelských nebo investičních rozhodnutí, nesprávně odváděných daní a chybného naplňování jiných povinností, které mají podniky vůči státu a dalším uživatelům ze sféry veřejného zájmu. V neposlední řadě jde i o oblast insolvenčních řízení, ve kterých hraje kvalita účetní závěrky velkou roli, dále lze vyzdvihnout význam správné účetní závěrky pro statistická šetření a z nich vyvozované závěry. Vzhledem k odpovědnosti statutárního orgánu jakékoliv účetní jednotky za řádné vedení účetnictví, nelze postih za chyby v účetnictví a jeho nesprávné vedení přenést na toho, kdo poskytuje účetní služby, ať již jako zaměstnanec nebo obchodní partner. Proto by výběr účetního neměl být podceňován a mělo by být v zájmu každého zaměstnavatele, resp. klienta si prověřovat odborné znalosti a profesní kvalifikaci účetního a je na místě poukázat na skutečnost, že tlak na co nejnižší cenu v tomto případě nemusí být vždy pro zaměstnavatele/klienta pozitivem.

³ Zákon č. 523/1992 Sb., o daňovém poradenství a Komoře daňových poradců České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

⁴ Činnost účetních poradců, vedení účetnictví, vedení daňové evidence je v seznamu regulovaných povolání a činností Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (uok.msmt.cz).

Pro KCÚ je proto nutné posilovat povědomí o zmíněných rizicích ve společnosti a v podnikatelském prostředí, a pokud ani do budoucna profese nebude regulována zákonem, je žádoucí vytvořit prostředí, které nedovolí nekvalitním účetním praktikovat účetní profesi.

2.2 Kroky ke zvyšování prestiže účetní profese a certifikovaných účetních

Cílem česko-švýcarského projektu bylo identifikovat u švýcarského modelu profesní kvalifikace oblasti, které by bylo vhodné a taktéž možné přenést do prostředí České republiky a obohatit, případně pozměnit o ně aktuálně fungující Systém certifikace a vzdělávání účetních v ČR a navazující uplatnění certifikovaných účetních v praxi. Profesní kvalifikace ve Švýcarsku je zakomponována do národního duálního systému vzdělávání a má v něm velmi silné postavení již po desítky let. První zkoušky účetních byly realizovány již v roce 1909 a od roku 1936 funguje švýcarský spolek veb.ch, který je partnerskou organizací KCÚ. Proto je vcelku nereálná představa, že by současná podoba vzdělávání v ČR byla kompletně pozměněna směrem k duálnímu systému vzdělávání⁵ a s tím by byla automaticky posílena i profesní kvalifikace.

Švýcarský model však lze nesporně vnímat jako vhodný *benchmark* a z roční spolupráce se švýcarskými partnery lze vymezit následující poznatky / doporučení, která by měla být zvažena a případně v rozumně možném rozsahu implementována do působení české certifikace a propagování certifikovaných účetních s cílem všeobecné podpory prestiže účetní profese:

(i) Vyšší zaměření vzdělání na definované a vyjmenované pracovní pozice

Ve Švýcarsku je profesní kvalifikace značně spojena s výkonem pracovních činností, a dosažení určitého stupně (I. st. odborný průkaz v účetnictví nebo II. st. diplomovaný expert v účetnictví a controllingu) je tak navázáno na pracovní náplně, což přináší výhodu jak pro profesního účetního, tak pro podniky, neboť obě strany umí dosažený stupeň spojit s konkrétní pracovní pozicí a její náplní.

Český systém certifikace má v současném modelu taktéž dva stupně a každý je spojen s dosažením určité úrovně dovedností a praktických zkušeností v rámci řízené praxe, a z toho lze nepřímou odvozovat, co by měl být schopen Certifikovaný účetní, resp. Účetní expert v praxi vykonávat. Bohužel však chybí propojení s podnikovou sférou, dosaženým stupněm neodpovídají nabízené pracovní pozice, zaměstnavatelé/klienti nerozlišují mezi profesními účetními.

Doporučení:

- Zvážit, zda by znázornění a navázání profesního vzdělávání na konkrétní pracovní pozice a jejich náplně nevedlo k lepší prezentaci a lepšímu uplatnění certifikovaných účetních na trhu práce, protože by lépe demonstrovalo návaznost na praxi a přímou souvislost s jasnou uplatnitelností absolventů na trhu práce.
- Výhodou by byla i jasnější prezentace a vysvětlení celého systému i neodborníkům, což by mohlo vést k užšímu propojení k podnikatelům a podnikové sféře, zástupcům zaměstnavatelů.

⁵ Stejného názoru byl i zástupce Svazu průmyslu a dopravy ČR, s nímž v rámci projektových aktivit jednala KCÚ v dubnu 2014. Protokol z tohoto jednání je založen v evidenci KCÚ ve složce česko-švýcarského projektu.

(ii) Organizace a provádění zkoušek

Zkoušky profesní kvalifikace se ve Švýcarsku konají jednou ročně a jejich organizováním – od evidence přihlášek, přes komplexní přípravu zkušebních zadání, po vlastní konání a následné opravování – je pověřen spolek *KV Schweiz*. Organizace zkoušek, jejich příprava a opravování je přitom oddělena od škol a vzdělávacích agentur, které na zkoušky adepty připravují.

V ČR jsou zkoušky organizovány dvakrát ročně a kompletní agendu zajišťuje ICÚ, který je však současně vzdělávací agenturou a nabízí adeptům certifikace přípravné kurzy před zkouškami, ale současně i běžné vzdělávací kurzy a kurzů rekvalifikační. Nad obsahem zkoušek vykonává dohled pětičlenný Komitét pro certifikaci a vzdělávání SÚ.

Doporučení:

- Zvážit, zdali by nezávislá a od vzdělávání oddělená organizace zkoušek nemohla zvýšit prestiž a status absolventů, držitelů profesních certifikátů.
- Organizace zodpovědná za realizaci zkoušek by měla mít odborně kvalifikovaný a praxí uznatelný výbor – zvážit začlenění do takto zřízeného výboru více lidí z praxe, např. i finančních ředitelů nebo hlavních účetních z podniků – jistě by se tím mohl zvýšit stupeň povědomí o certifikaci a zvýšit prestiž jejich absolventů při znalosti kvality zkoušek.
- Organizace pro přípravu a provádění zkoušek by měla zvážit větší spolupráci se státem, např. Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy ČR a Ministerstvem financí ČR, nabídnout místo zástupce veřejné správy ve výboru, který má nad zkouškami dohled, aby tím bylo zvýšeno povědomí certifikace na straně státu, uznatelnost certifikovaných účetních, případně i získání státní registrace a ochrany titulu, jako je tomu ve Švýcarsku.

(iii) Členství v Komoře certifikovaných účetních

Švýcarský partner v projektu *veb.ch* je největším spolkem profesních účetních ve Švýcarsku, který má v současné době přes 8 000 členů a je velmi silně vnímán jako zástupce zájmů účetní profese. Ač je členství ve spolku dobrovolné, je všeobecným zájmem být členem a profilovat se jako člen profesní organizace, která působí ve prospěch účetní profese. Členy mohou být nejen absolventi prvního (držitelé odborného průkazu v účetnictví) a druhého (diplomovaní experti v účetnictví a controlling) stupně, ale i lidé se srovnatelným vzděláním. Členové jsou jak zaměstnanci pracující v podnikové nebo státní sféře, tak samostatní podnikatelé typu OSVČ, přičemž většina čerstvých absolventů je v zaměstnaneckém poměru, neboť musí získat dostatečnou praxi před případným zahájením vlastní podnikatelské činnosti. Síla spolku *veb.ch* je dána i velikostí členské základny, která má v posledních letech rostoucí trend (rok 2003: 5 500 členů).

Komora certifikovaných účetních je spolkem, který sdružuje pouze profesní účetní. Členem se nemůže stát nikdo jiný a v současnosti (druhé čtvrtletí 2014) čítá členská základna přibližně 1 150 členů. Trend je bohužel v posledních letech spíše klesající (rok 2008: 1 400 členů). KCÚ vystupuje jako zástupce účetní profese, ale je nesporné, že jsou oblasti, ve kterých alternuje Svazu účetních, který vystupuje taktéž jako zástupce účetní profese a pro odbornou veřejnost nemusí být jejich postavení zřejmé.

Doporučení:

- Zvážit, zda by KCÚ neměla umožnit členství i osobám se srovnatelným vzděláním a to v míře širší než je tomu dosud, pokud chce být KCÚ vidět a být vnímána jako silný zástupce zájmů profese. Minimálně by měla být zvážena možnost členství pro účastníky certifikace předtím, než dosáhnou na profesní certifikát příslušného stupně.
- Zvážit, zda by si KCÚ a SÚ neměly vzájemně vymezit oblasti, ve kterých ve prospěch účetní profese působí a vzájemně si tuto aktivitu nenarušovat, aby bylo zřejmé, s kým odborná veřejnost, zástupci státu apod. jednají, kdo je jejich partnerem.

(iv) Podpůrné aktivity k lepší uplatnitelnosti absolventů účetních na trhu práce

veb.ch vydává odborný časopis v tištěné formě 4krát ročně, který je vydáván po formální a obsahové stránce v takové podobě, která je zajímavá nejen pro členy, ale pro širokou veřejnost působící v oblasti účetnictví, controllingu, daní a finančního řízení podniku. Časopis poskytuje i všeobecnější informace o vývoji a situaci v profesi, poskytuje metodiku k vybraným problémům, je do jisté míry i prezentací poradců, společností působících v odvětví.

KCÚ vydává nepravidelně 3krát až 4krát ročně Bulletin, který byl dříve určen jen členům, avšak od letošního roku je jakožto registrovaný časopis nově zasílán i do veřejných knihoven a knihoven VŠ. Obsahem bylo doposud několik autorských metodických článků, informace převzaté z jiných zdrojů a informace o dění v KCÚ.

Doporučení:

- Zvážit, do jaké míry naplňuje současný Bulletin KCÚ cíl, který je do něj vkládán. První změny byly realizovány již pro první číslo roku 2014, další obsahové lze postupně implementovat. Od 2015 by měl být vydáván 4x ročně (čtvrtletník) a měl by se dostat do podoby, která vedle odborných metodických informací zvyšuje povědomí o certifikovaných účetních. Zvážit, zda jej nezasílat vybraným zaměstnavatelům, organizacím státní správy, ministerstvům, GFŘ. Zvážit, jak podpořit zájem členů o příspěvky do Bulletinu (osobní prezentace, prezentace zaměstnavatele, možnost benefitu ve formě slevy na školení apod.)
- Zvážit cílenou propagaci KCÚ a certifikovaných účetních směrem k podnikům (klientům či zaměstnavatelům); lze uvážit na dané téma uspořádání odborné konference, seminářů, možností je tzv. direct mailing.
- Zvážit bližší a větší spolupráci se zaměstnavateli, aby ti měli zájem posílat vybrané zaměstnance do certifikace; podpořit strategii, aby zaměstnavatelé byly členy (partnery) KCÚ a současně tak byli členy jejich certifikovaní zaměstnanci, což jim může být nabízeno jako jedna ze zaměstnaneckých výhod, kdy zaměstnavatelé platí partnerský poplatek a zaměstnanci jsou osvobozeni od placení členských poplatků).

- Zvážit pravidelnou analýzu platového hodnocení pracovních pozic v rozsahu účetní profese a zveřejňovat výsledky. První tzv. platová studie byla již ve spolupráci s KCÚ realizována a výstupy byly publikovány v únoru 2014. Je zájmem na tomto dále spolupracovat.
- Zvážit, jakým způsobem (více a lépe) dávat na vědomí existenci kontinuálního profesního vzdělávání certifikovaných účetních, a tím zdůrazňovat jejich konkurenční výhodu garantovou KCÚ .

(v) Marketing a PR aktivity, které slouží celé účetní profesi

veb.ch jako největší profesní spolek v účetnictví, výkaznictví a controllingu má s ostatními institucemi, které spolupracují, anebo se podílejí na systému vzdělávání, přípravy a organizace zkoušek účetních, uzavřeno smlouvu o marketingových službách, která slouží ke spravedlivému rozdělení marketingových nákladů.

KCÚ má již po několik měsíců uzavřeno smlouvu s PR agenturou, s jejíž pomocí zajišťuje medializaci významu účetní profese a dává na vědomí existenci certifikovaných účetních, avšak bez finančního přispění ostatních institucí zapojených do systému certifikace (ICÚ x SÚ).

Doporučení:

- Zvážit, zdali by nebylo vhodné vytvořit společnou strategii KCÚ x ICÚ x SÚ a v rámci vzájemně odsouhlaseného rozpočtu a pod dohledem všech institucí cíleně a koncepčně strategii uplatňovat v praxi, tj. za finančního přispění všech zúčastněných a tím společně podporovat v ČR marketing a PR celé účetní profese.

(vi) Výhody členství – vyčísleny a vyjmenovány včetně finančního efektu

veb.ch prezentuje ve finančním vyjádření sestavenou kalkulaci výhod členství v porovnání na členský příspěvek.

Doporučení:

- Zvážit, zdali KCÚ sestaví obdobný propočet a zveřejní jej odpovídajícím způsobem svým členům a certifikovaným účetním nečlenům, aby měli možnost si z finančního hlediska posoudit výhodnost členství v KCÚ.

(vii) Regionální síť

Dvakrát za rok pořádá *veb.ch networking* akce (nad rámec běžného školení) pro členy v jednotlivých regionech, které zastřešuje všude stejné téma s jedním přednášejícím, přičemž po odborném tématu je prostor pro navazování a udržování kontaktů, které jsou v účetní profesi velmi důležité.

KCÚ v současnosti nerealizuje žádné *road show* v jednotlivých částech ČR, které by více spojovali členy KCÚ. Do jisté míry je to dáno i tím, že v minulosti byly pokusu uspořádat komorové akce mimo Prahu a nesetkali se s velkým zájmem ze strany členské základny. Nyní KCÚ pořádá kvartálně klubové večery pro členy, ale prozatím výlučně v Praze. Je zájmem toto pozměnit, ale musí být zájem z regionů.

Doporučení:

- Zvážit, zda by se obdobné schéma nedalo zanást do aktivit KCÚ a připravovat formou ročního plánu s předem stanovenými místy a daty, přičemž již dostatečně dlouho dopředu by tato setkání byla avizována; v důsledku by mohly tyto akce sloužit i pro získání zpětné vazby z regionů do centrály KCÚ.

(viii) Rozšíření působnosti i do oblasti controllingu

Švýcarský partner *veb.ch* připravil a propaguje standardy pro controlling a je vnímám nejen jako odborník na účetnictví, ale i na controlling, což ve svém spojení působí jako garance odbornosti v oblasti finančního řízení. Oblast controllingu byla identifikována jako nestandardizovaná, kdy řada podniků požaduje pracovníky do controllingu a pracovní pozice controller je téměř fenoménem posledních let, přitom neexistují žádná všeobecná pravidla upravující jednotnou náplň této činnosti.

Ačkoliv obsahově český systém certifikace zasahuje i do oblasti finančního řízení a rozhodování, KCÚ se profiluje výhradně jako profesní organizace certifikovaných účetních a v souvisejících oblastech se nijak neangažuje.

Doporučení:

- Zvážit, zda nerozšířit záběr KCÚ více i směrem ke controllingu a neangažovat se více v aktivitách z prostředí finančního řízení ve spojitosti s účetnictvím a účetním výkaznictvím, které KCÚ zastřešuje nyní.⁶

⁶ Stejného názoru byl i jeden z účastníků kulatého stolu se zástupci účetních firem, který se konal v rámci projektových aktivit v dubnu 2014. Protokol z tohoto kulatého stolu je založen v evidenci KCÚ ve složce česko-švýcarského projektu.

3. Rizika související s výkonem účetní profese a jak jim čelit

Nová právní úprava soukromého práva v ČR od roku 2014 zesiluje institut odpovědnosti, zejména členů statutárních orgánů. Lze nepochybně dovodit, že jednou z náležitostí konceptu péče řádného hospodáře, kterým se musí člen statutárního orgánu řídit, je i povinnost zajistit správné vedení účetnictví. A to tak, aby účetní závěrka podniku podávala věrný a poctivý obraz o jeho finanční situaci a výkonnosti. Porušení zmíněných povinností může vést nejenom k soukromoprávním důsledkům vůči členům statutárních orgánů (např. náhrada škody), nýbrž úmyslné manipulace s účetnictvím mohou být v konkrétním případě postiženy i trestním právem. Může se jednat přitom o trestný čin zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby⁷ (kterým je chráněn zájem státu na výběru daní ve správné výši) nebo o trestný čin zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění⁸ (kterým jsou trestány mimo jiné případy úmyslného uvádění nepravdivých informací v účetnictví, pokud tímto jednáním dojde k ohrožení majetkových práv jiného).

Nové soukromé právo klade zesílenou odpovědnost i na členy všech profesí, mimo jiné na certifikované účetní, neboť v souladu s novým občanským zákoníkem (dále také jen „NOZ“)⁹ platí, že „přihlásí-li se někdo veřejně nebo ve styku s jinou osobou k odbornému výkonu jako příslušník určitého povolání nebo stavu, dává tím najevo, že je schopen jednat se znalostí a pečlivostí, která je s jeho povoláním nebo stavem spojena. Jedná-li bez této odborné péče, jde to k jeho tíži.“ Pokud se tedy někdo prezentuje jako účetní (zaměstnanec i OSVČ), deklaruje praktické zkušenosti, schopnost vést samostatně účetnictví, zpracovávat účetní závěrku a vše, co s výkonem účetní profese souvisí, a poté jeho jednání vykazuje vady, nedostatky či chyby, které navíc přivodí i újmu jiným (minimálně zaměstnavateli nebo klientovi; nemusí se jednat hned o trestný čin), lze dovozovat již z úvodních principů nového soukromého práva zakotvených v NOZ, že v soukromoprávním sporu, dojde-li k němu, bude jeho přihlášení se k profesi účetních použito proti němu. Proti tomu je však třeba poznamenat, že v českém právním řádu chybí definice, kdo je „účetní“ a co vše je jeho náplní práce (na rozdíl od vymezení auditora či daňového poradce)¹⁰.

S účetní profesí je spojeno nespočet rizik, která mohou vyústit až v trestný čin, přičemž se nemusí v rámci podnikové struktury dotýkat jen účetního. Zájmem Komory certifikovaných účetních proto musí být zvyšování povědomí o existenci těchto rizik a vzdělávat tímto směrem své členy – certifikované účetní; současně také upozorňovat podniky, resp. jejich zástupce (zejména členy statutárních orgánů), jaké důsledky i pro ně samotné může mít výběr účetního. V této souvislosti je třeba, aby KCÚ působila zejména v těchto oblastech:

- **Přednášková a publikační činnost na téma soukromoprávní a trestněprávní odpovědnosti** => KCÚ jakožto garant odbornosti svých členů by měla reagovat na existující rizika osvětou vůči svým členům, tj. formou organizace odborných seminářů

⁷ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, hlava VI: Trestné činy hospodářské, díl 2: Trestné činy daňové, poplatkové a devizové, §240

⁸ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, hlava VI: Trestné činy hospodářské, díl 3: Trestné činy proti závazným pravidlům tržní ekonomiky a oběhu zboží ve styku s cizinou, §254

⁹ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, §5

¹⁰ Přesto např. zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, ve znění pozdějších předpisů (zákon proti praní špinavých peněz) s „účetním“ pracuje, zmiňuje ho jako povinnou osobu a ukládá mu oznamovací povinnosti.

a školení a publikováním odborných příspěvků. První akci zaměřenou na upozornění trestně právní odpovědnosti pořádala KCÚ ve spolupráci s Americkou obchodní komorou v únoru 2014 pod názvem „*Limity a důsledky neetického chování finančních manažerů a účetních s ohledem na rekonstrukci práva*“ a doznala velkého ohlasu, přičemž účastníky byly do značné míry i majitelé společností, členové statutárních orgánů.

V červnu 2014 byl pořádán klubový večer pro členy na téma „*Podvody v účetnictví firem*“, který mapoval na skutečných případech druhy podvodů mající dopad až do účetnictví. Další aktivity ze strany KCÚ budou následovat a již na podzim roku 2014 by měl být uspořádán obdobný seminář ve spolupráci s právníky pro členy KCÚ a lze doporučit, aby se tomuto tématu věnovalo školení / seminář alespoň jednou ročně, případně dvakrát ročně v různých lokalitách.

Souběžně s přípravou a organizováním odborných seminářů je třeba směřem ke členům publikovat články na toto téma – jedním z prostředků je Bulletin KCÚ; dále lze zvážit, zda některé další příspěvky neposkytovat členům přes klientské prostředí webových stránek KCÚ; na místě je i podpora spolupráce s některým z informačních serverů, který by tyto informace členům poskytoval.

- **PR aktivity směřující ke zvýšení povědomí o rizicích** => s publikační činností do jisté míry souvisí i tiskové zprávy, prostřednictvím nichž lze upozorňovat na negativní případy, kauzy související s chybným či podvodným vedením účetnictví a díky nim upozorňovat na význam „kvalitního“ účetního v podniku, který má být do jisté míry ochranou jak pro vlastníka, tak pro stát.

Z jednání, které bylo realizováno v červnu 2014 se zástupci Ministerstva financí ČR, vyplynulo, že do budoucna bude MF ČR více postihovat chyby ve vedení účetnictví a uplatňovat pokuty, které mají oporu v existující legislativě. Souběžně by mělo MF ČR zveřejňovat informace o nálezech, provedených kontrolách a výši udělených pokut. Pokud se tak stane, KCÚ by měla tyto informace vhodně využít ke zdůraznění významu volby správného účetního.

V rozsahu publikovaných témat by neměly chybět vydané judikáty Nejvyššího správního soudu, které se dotýkají účetnictví a daní a nemělo by docházet pouze k přepisu vydaného judikátu, ale zejména k jeho rozboru, k vysvětlení realizované a postižené transakce a zvýraznění rizik pro členy KCÚ, aby tak nejednali, aby zvýšili pozornost při podobných transakcích.

- **Zařazení předmětu trestněprávní odpovědnosti do výuky v rámci certifikace** => v současném obsahovém uspořádání zkoušek systému certifikace je problematika profesní a trestněprávní odpovědnosti spíše opomíjena a lze doporučit přehodnotit obsahové vymezení existujících zkoušek a buď upravit/rozšířit sylabus některé z nich, anebo zvážit, zdali nezařadit jiný povinný nástroj, který musí každý absolvent certifikace absolvovat – inspirací může být tzv. Modul profesní etiky (*Professional ethics modul*), který musí každý adept projít v systému ACCA a průběžně odpovídat na položené dotazy.

Úprava sylabu předmětu začleněného do systému certifikace podléhá schválení ze strany Komitétu pro certifikaci SÚ, a proto je třeba jednat i s jeho členy.

4. Uplatnění účetních na trhu práce „bez“ a „s“ certifikací

Poskytování účetních služeb – vedení účetnictví či daňové evidence, zpracování účetní závěrky, mzdová agenda, navazující controlling, analýza účetních výkazů, konsolidace atd. – představuje trh, na kterém je značná, až nepřehledná nabídka ze strany účetních (zaměstnanců x OSVČ; certifikovaných x necertifikovaných), a poptávka, která je do značné míry vedena legislativní povinností na vedení účetní agendy. Trh účetních služeb se za poslední roky stal vysoce konkurenčním, na kterém tlak na cenu a její snižování za poskytované služby převyšuje tlak na jejich kvalitu, čímž se do značné míry dostávají do konkurenční výhody necertifikovaní účetní, neboť neinvestovali (často své vlastní) peněžní prostředky a svůj čas do profesního vzdělání a jsou ochotni účetní služby poskytovat za ceny i výrazně nižší než je standard profesních účetních. Jako prostý příklad lze uvést srovnání „účetní“ po absolvování měsíčního rekvalifikačního kurzu¹¹, který hradil úřad práce, a „certifikované účetní“, která absolvovala pětileté studium se zkouškami doplněné řízenou praxí.¹² U rekvalifikace je přitom praxe představována počítáním příkladů a vyplňováním formulářů v rámci hodinové dotace daného kurzu. Výsledkem je deformování trhu práce, kdy legislativní úprava regulace účetnictví upřednostňuje rekvalifikanty (např. při žádosti o vydání živnostenského listu) a tlak poptávajících na cenu za účetní služby se také spíše potkává s rekvalifikanty, neboť u nich je větší pravděpodobnost, že se uspokojí s nižší sazbou.

Situace na trhu práce účetních, existující podmínky a uplatnění profesních účetních a současně náměty na určité zlepšení byly diskutovány se zástupci personálních agentur, s účetními (členy i nečleny KCÚ), finančními manažery, řediteli, během tzv. kulatých stolů, kterých bylo uskutečněno v rámci česko-švýcarského projektu celkem osm – čtyři v Praze a čtyři v Brně.

4.1. Certifikovaní vs. necertifikovaní účetní – současný stav

Podmínky trhu práce a uplatnění účetních ze strany zaměstnavatelů nejlépe vystihují poznatky získané během kulatých stolů se zástupci personálních agentur (konaly se jako první), na které navázaly kulaté stoly se zástupci účetní profese, kterých se účastnili buď aktivní účetní (členové x nečlenové) nebo manažeři, kteří sami účetnictví nevedou, ale pracují dále s jeho výstupy:

- Nejdůležitější při posuzování uchazeče (muž/žena) o pracovní místo je **délka odborné praxe** => rozhodně velmi podstatný faktor, který by do jisté míry měl mít přímou úměru se zkušeností pracovníka a rozsahem jeho dovedností; zájemci o pracovní místo dokládají výčet svého předchozího působení, poskytují často i reference od dřívějších zaměstnavatelů; spolehlivost informací, které uchazeč o pracovní místo uvádí, však může

¹¹ Ilustrace dostupná na webu: Rekvalifikační kurz „Účetnictví a daně pro praxi“, jehož cíl je pro absolventy definován takto: Účetnictví a daně spolu v mnoha ohledech souvisí. Naučíte-li se účetnictví, je velmi užitečné se seznámit i s daňovou oblastí. Kurz Účetnictví a daně pro praxi je proto ideální. Naučíte se účetnictví od úplných začátků, přes složitější operace a na konci výuky samostatně účtujete, zpracujete účetní výkazy a vyplníte daňová přiznání. (www.sluzbyapodnikani.cz/kurzy/ucetnictvi-a-dane-pro-praxi-rekvalifikacni-kurz/)

¹² I následující informace umístěná v poradně na serveru prace.cz do jisté míry vypovídá o tom, jaký je přístup ke vstupu na trh poskytování účetních služeb v ČR: Rekvalifikace: Staňte se účetním – Otázka: Jaké musím mít vzdělání a zkušenosti? Odpověď: Podmínkou pro vstup do účetního kurzu je ukončené středoškolské vzdělání s maturitou. Ekonomický směr je výhodou, ale ne podmínkou. Na účetní se může rekvalifikovat i ten, kdo s oborem nemá žádné zkušenosti. Předpokládá se dobrá znalost práce na počítači. (<http://www.prace.cz/poradna/aktuality/detail/article/rekvalifikace-stante-se-ucetnim/>).

být nízká a zaměstnavatel (případně klient) si před vlastním přijetím daného člověka jeho zkušenosti a schopnosti neověří, resp. má minimální schopnost si je ověřit a kvalita účetního se projeví až následně; je tedy na škodu, že systém certifikace, který garantuje praktické zkušenosti a dovednosti absolventa nabyté řízenou praxí v přesně vymezených dovednostech, není uvážěn jako jeden z prvních bodů při výběru pracovníka (případně při výběrovém řízení na dodavatele účetních služeb);

- Je-li požadavek **vysokoškolského vzdělání**, musí uchazeč o pracovní místo doložit absolvování některé z veřejných nebo soukromých vysokých škol a nelze tuto úroveň vzdělání nahradit profesním vzděláním typu systému certifikace účetních => za poslední desetiletí vznikla v ČR lačnost po vysokoškolském vzdělání a většina středoškoláků považuje za samozřejmost pokračovat ve studiu na VŠ nebo vyšší odborné škole¹³, avšak bez ohledu na to, zdali absolventi poté, co své studium ukončí, najdou uplatnění na trhu práce. Důsledkem je snížená kvalita studentů na vysokých školách (minimálně ekonomických oborů) a docházkové studium vedené při práci¹⁴, které financuje stát. Pro řadu studentů jsou přednostnější pracovní povinnosti než povinnosti školní. Výsledkem je hybridní systém, kdy zaměstnavatelé požadují praxi (viz předchozí bod), studenti ji dohánějí souběžně při studiu na VŠ (viz další požadavek), tudíž vzniká určitá forma duálního vzdělávání, u něhož však nejsou jednotlivé linie vzájemně provázány; i v tomto směru je tedy na škodu, že systém certifikace, kde je odladěno zaměření profesního vzdělávání a v symbióze nastavena škála praktických zkušeností a dovedností, které musí absolvent během řízené praxe získat, není dána minimálně na rovinu existujícímu vysokoškolskému vzdělávání (případně vzdělání vyšší odborné školy), případně i upřednostněna;
- Dalšími požadavky jsou **znalost cizího jazyka** (anglický jazyk téměř samozřejmostí, další cizí jazyk výhodou), flexibilita, schopnost týmové práce a další spíše **jemné dovednosti**. I ty jsou však do jisté míry (např. komunikace s okolím, vztahy s kolegy, klienty) zahrnuty mezi dovednosti, které musí účastník certifikace v rámci své řízené praxe naplnit.
- Až na posledním místě, a spíše výjimečně, se objevuje požadavek **profesního vzdělání**, přičemž toto je vyžadováno většinou v případech, kdy je nadřízený uchazeče (muž/žena) cizinec a zná podobné systémy profesního vzdělávání ze zahraničí, případně je sám jejich absolventem (např. ACCA). Zde vidí zástupci personálních agentur velký prostor pro prosazení známosti a prestiže profesního vzdělání v oblasti účetních v ČR.

Jednoznačná shoda jak zástupců personálních agentur, tak zástupců účetní profese nastává u otázky platového ohodnocení absolventů certifikace, neboť prestiž profesního vzdělání v ČR není tak vysoká, aby byl zaměstnavatel ochoten nabrat certifikovaného účetního (muž/žena) za vyšší plat. Vzniká nepříjemná frustrace absolventů certifikace, neboť

¹³ Každoročně v listopadu se koná v Brně evropský veletrh pomaturitního a celoživotního vzdělávání a při tom posledním byla prezentována informace „...Spolu s evropským veletrhem Gaudeamus se nově představuje i veletrh pracovních příležitostí, který studentům středních škol nabízí možnost praxe, stáže nebo i práce. Podle průzkumů ale 80 procent středoškoláků chce dál pokračovat ve studiu na vysoké či vyšší odborné škole. Brněnský veletrh představuje více než 3500 studijních oborů...“ (Příspěvek „Kam po střední škole? Odpoví veletrh Gaudeamus“; www.ceskatelevize.cz/zpravodajstvi-brno/zpravy/248938-kam-po-stredni-skole-odpovi-veletrh-gaudeamus/).

¹⁴ Tento stav byl potvrzen při schůzce na Vysoké škole ekonomické v Praze, která byla realizována v rámci projektových aktivit v dubnu 2014. Protokol z tohoto jednání je založen v evidenci KCÚ ve složce česko-švýcarského projektu.

spíše zřídka vidí přidanou hodnotu absolvování profesního vzdělání ve vztahu k zaměstnavateli, ke klientovi. A bohužel přirozené ekonomické prostředí nijak profesní účetní nepodporuje, přitom by stačilo začít důsledným postihováním společností za nedostatečné a chybné vedení účetnictví a zrevidováním systému rekvalifikací.

4.2. Certifikovaní vs. necertifikovaní účetní – výhled do budoucna

Zhodnotí-li se současný stav popsany v předchozí části a poznatky z profesního vzdělávání uplatňovaného ve Švýcarsku, které byly získány během realizace česko-švýcarského projektu, lze zmínit následující **doporučení**:

- Je třeba **cílenou propagací** směrem k zaměstnavatelům výrazně zvýšit váhu posouzení certifikátu v rámci výběrových řízení oproti vysokoškolskému vzdělání nebo oproti „jen“ délce praxe. Certifikace de facto pojí obě podmínky dohromady a ještě k tomu ve vzájemném odladění a v režimu obdobném pro zahraniční profesní vzdělávání, která jsou v jiných zemích upřednostňována.
- Profesní certifikát musí být obecně vnímán jako **záruka odborné kvalifikace** a KCÚ musí vystupovat jako garant kvality účetních služeb, které členové KCÚ poskytují. Je třeba aktivně prezentovat existenci certifikovaných účetních a vše, co získání diplomu obnáší. Současně je třeba prezentovat úspěšné absolventy a členy KCÚ. Je ke zvážení, zdali vždy po určité době neprezentovat jednoho x dva členy jako určité ambasadory KCÚ.
- Certifikace a členství v KCÚ by mělo být vnímáno také jako **garance kontinuální udržované odbornosti**, neboť se na členy vztahuje povinnost a do jisté míry kontrolované naplňování kontinuálního profesního vzdělávání.
- KCÚ musí vyvíjet směrem ke svým členům tlak nejen na odborné znalosti, ale musí být zajištěna také podpora ve **zvyšování jazykových znalostí a dovedností**. Řada členů starší generace nemá znalosti cizího jazyka, u mladších členů mohou být všeobecné znalosti, nikoliv však v rozsahu potřebné odborné úrovně. V minulosti KCÚ pořádala roční jazykový kurz a další by měl být v nadcházejících měsících nabídnut.
- Cílový stav prosazení certifikovaných účetních na trhu práce vůči necertifikovaným by měl vést jednak ke zvýšení kvality účetních služeb, a tím tedy ke **snížení rizik** na straně podniků a dalších uživatelů veřejného zájmu, a na straně druhé k nastavení platového rozdílu a rozevření pomyslných nůžek v **ohodnocení** mezi profesními účetními s certifikací a účetními bez certifikace.

5. Samostatní účetní působící jako OSVČ

Na účetní profesi a jednotlivé účetní se lze dívat pohledem dvou obrovských skupin, které se díky této kategorizaci stylizují do interního (zaměstnanec) či externího (dodavatel, obchodní partner) poskytovatele účetních služeb, tj.:

- zaměstnanci pracující výhradně pro daného zaměstnavatele na některé z pracovních „účetních“ pozic, jejichž vzájemný vztah vychází z uzavřené pracovní smlouvy, dohody o pracovní činnosti, případně dohody o provedení práce; a
- osoby samostatně výdělečně činné (OSVČ) neboli podnikatelé poskytující účetní služby i více společnostem v režimu uzavřené obchodní smlouvy ve vztahu dodavatel x odběratel, přičemž OSVČ poskytuje tyto služby na základě získaného živnostenského oprávnění.

Migrace jednotlivých osob mezi skupinami je možná a dochází k ní. Běžnější by měla být migrace od zaměstnaneckého stavu do stavu podnikatelského, kdy osoba – účetní po několik let pracuje ve společnosti a později s patřičnou zkušeností a relevantní praxí zakládá svoji vlastní účetní kancelář a začíná vlastní business v odvětví vedení účetnictví a poskytování souvisejícího poradenství. Tento režim je důsledně uplatňován i ve Švýcarsku, kde se do vlastní podnikatelské činnosti v oblasti účetnictví pouští profesní účetní až po letech praxe. Je vcelku přirozené, že absolvent profesního vzdělávání musí po několik dalších let získané vědomosti nejdříve upevňovat a doplňovat je dalšími praktickými zkušenostmi při práci v podniku než se pustí do vlastního podnikání.

Vzhledem k nutnosti určité doby praxe, nelze uvážit, že člověk začíná jako podnikatel a poté přestupuje do zaměstnaneckého vztahu. Určitě však dochází k situacím, kdy se lidé po letech vedení vlastní účetní praxe vracejí do zaměstnaneckého stavu.

5.1. Analýza současného stavu

Poskytování účetních služeb osobou samostatně výdělečně činnou (tj. podnikatelská činnost) je podmíněno získáním živnostenského oprávnění k předmětu podnikání „Činnost účetních poradců, vedení účetnictví, vedení daňové evidence“¹⁵. Jedná se přitom o předmět podnikání zařazený mezi živnosti vázané a vstup do odvětví je tak regulován zákonem č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, který stanoví podmínky nutné k získání živnostenského listu takto¹⁶:

- a) vysokoškolské vzdělání a 3 roky praxe v oboru, nebo
- b) vyšší odborné vzdělání a 5 let praxe v oboru, nebo
- c) střední vzdělání s maturitní zkouškou a 5 let praxe v oboru, nebo
- d) osvědčení o rekvalifikaci nebo jiný doklad o odborné kvalifikaci pro příslušnou pracovní činnost vydaný zařízením akreditovaným podle zvláštních právních předpisů, nebo zařízením akreditovaným Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy ČR, nebo

¹⁵ Blízko tomuto předmětu je „Činnost podnikatelských, finančních, organizačních a ekonomických poradců“, což je živnost volná a pro získání živnostenského oprávnění není třeba doložit odbornou způsobilost. Vedení účetnictví v rámci tohoto oprávnění lze považovat za neoprávněné podnikání, přesto se lze domnívat, že k tomu v praxi může docházet.

¹⁶ Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, příloha č. 2, požadovaná odborná způsobilost.

ministerstvem, do jehož působnosti patří odvětví, v němž je živnost provozována, a 5 let praxe v oboru.

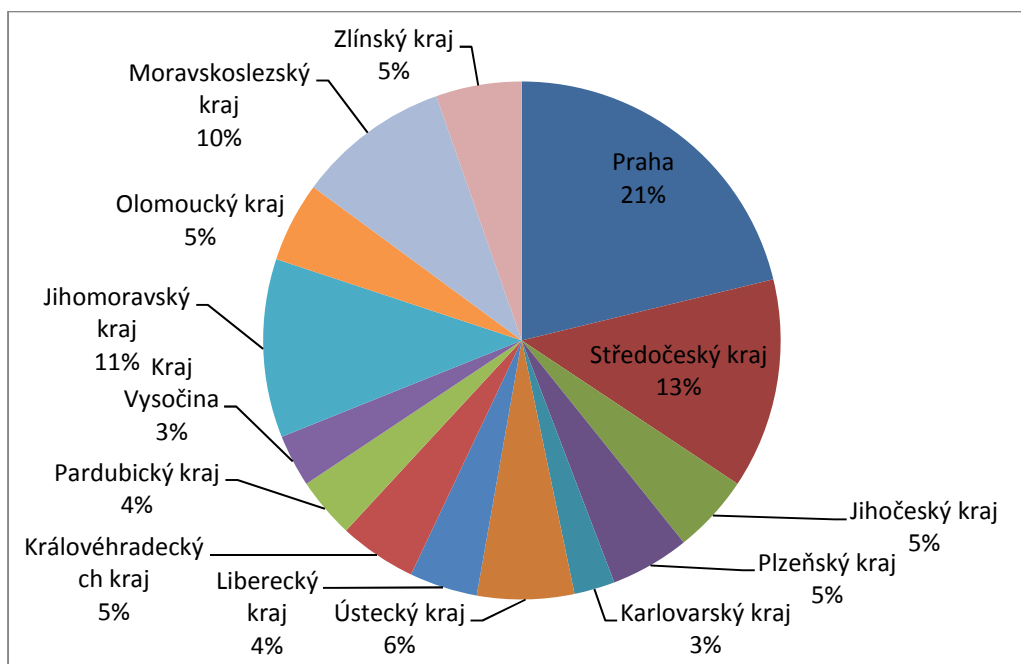
K 31. 3. 2014 byl celkový počet vydaných živnostenských listů k výše uvedenému předmětu podnikání 78 071, což je počet zahrnující i živnosti, u nichž je podnikání na dobu určitou přerušeno.

Tabulka č. 1 Počet vydaných živnostenských listů „Činnost účetních poradců, vedení účetnictví a vedení daňové evidence“ dle krajů ČR, stav k 31. 3. 2014

Kraj	Počet vydaných živnostenských listů
Praha	16 555
Středočeský kraj	10 250
Jihočeský kraj	3 836
Plzeňský kraj	3 869
Karlovarský kraj	1 976
Ústecký kraj	4 730
Liberecký kraj	3 319
Královéhradecký kraj	3 777
Pardubický kraj	2 939
Kraj Vysočina	2 559
Jihomoravský kraj	8 714
Olomoucký kraj	3 900
Moravskoslezský kraj	7 457
Zlínský kraj	4 190
Celkem	78 071

Zdroj: Evidence Ministerstva obchodu a průmyslu, odbor živností

Graf č. 1 Počet vydaných živnostenských listů „Činnost účetních poradců, vedení účetnictví a vedení daňové evidence“ dle krajů ČR, stav k 31. 3. 2014

Zdroj: Evidence Ministerstva obchodu a průmyslu, odbor živností

Systém certifikace a vzdělávání účetních Svazu účetních není v podmínkách udělení živnostenského oprávnění nijak zohledněn, ač jej lze bez pochyby považovat za relevantnější přípravu OSVČ pro výkon podnikatelské činnosti v oblasti vedení účetnictví než jsou všechny v příloze č. 2 specifikované podmínky. Z jednání se zástupci Živnostenského odboru Ministerstva průmyslu a obchodu¹⁷, které bylo realizováno v rámci česko-švýcarského projektu, vyplynul závěr, že legislativní změny na podporu certifikace jakožto profesního vzdělání doplněného řízenou praxí nelze očekávat, neboť:

- ČR je ze strany Evropské unie tlačena spíše do uvolňování existujících regulací a není možné tak přijít se zaváděním vyšší regulace; a
- podpora a zohledňování profesních certifikátů při vyřizování žádosti o vydání živnostenského listu alespoň v podmínce dosažené praxe není možné, jelikož by to bylo nesystémové a není pro toto jednání legislativní opora.

Negativní postoj k rozšíření regulace podnikání v oblasti účetních služeb potvrzovala i další jednání vedená na Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy ČR a zejména pak na Ministerstvu financí ČR.

5.2. Identifikace rizik spojených se současnou regulací

Existující regulace, která neuvažuje existenci profesního vzdělávání doplněného o řízenou praxi, je spojena s riziky, na které je třeba upozornit a do budoucna se snažit jejich existenci eliminovat:

- **Riziko č. I** => pro vydání živnostenského oprávnění je potřeba doložit tři resp. pět let praxe v oboru, ale náležitosti požadované **praxe** již definovány nejsou. Ve velkých společnostech je přitom zvykem, že se pracovnice či pracovník účtárny zabývá pouze dílčí problematikou (např. účtováním o zásobách, evidencí dlouhodobého majetku, fakturací aj.) a nemá tak zkušenosti s ostatními účetními oblastmi a souvisejícími účetními případy, nemluvě o komplexním pohledu na účetní závěrku a na proces jejího sestavení. Přesto legislativa umožňuje v tomto případě prokázat potřebnou délku praxe a účetní, který po dobu několika let evidoval a účtoval dlouhodobý majetek, získá živnostenské oprávnění na předmět podnikání zahrnující komplexní vedení účetnictví, aniž by tedy k tomu měl relevantní praktické zkušenosti.
- **Riziko č. II** => na roveň středoškolskému vzdělání s maturitou (např. obchodní akademie, na niž studenti z účetnictví skládají maturitní zkoušku) jsou dány **rekvalifikační kurzy** akreditované Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy ČR, u nichž se minimální hodinová dotace pohybuje v rozsahu 80 – 120 hodin v závislosti na konkrétním tématu a vstupních požadavcích. Neexistují přitom jednotné požadavky na obsahovou náplň kurzu, na jeho strukturu, volbu a rozsah jednotlivých témat, ani na obsah, formu a rozsah výstupní zkoušky. Přitom rekvalifikační kurzy jsou často reklamovány tak, že „na počátku o účetnictví nemusíte nic vědět a na jeho konci jste schopni vést komplexní účetní agendu a sestavovat účetní závěrku“. Nesporně velké riziko je dáno také tím, že vzdělávací organizace dostávají úhradu za rekvalifikační kurz pouze za uchazeče, kteří úspěšně složili závěrečnou zkoušku. Lze se pak domnívat, že cílem každé takové agentury

¹⁷ Jednání se zástupci Ministerstva průmyslu a obchodu bylo realizováno v rámci projektových aktivit v dubnu 2014. Protokol z tohoto jednání je založen v evidenci KCÚ ve složce česko-švýcarského projektu.

bude, aby co nejvíce uchazečů zkoušku složilo, nikoliv jejich finální odborná znalost.¹⁸ Zda rekvalifikační kurz pomůže danému člověku k uplatnění na trhu práce právě v oboru, na nějž byl rekvalifikován, se nikde nevyhodnocuje, účastníci nemají povinnost v tomto směru poskytovat např. úřadu práce hlášení. Nelze tak měřit efektivitu rekvalifikačních kurzů.

- **Riziko č. III** => klienti, kteří si nechávají účetnictví zpracovat externě, jsou zpravidla malé obchodní korporace nebo podnikající fyzické osoby, jejichž účetní závěrky nepodléhají povinnému ověření auditorem. O to větší je paradoxně odpovědnost účetní/ho, aby jednotlivé účetní případy správně vyhodnotil a ve své úplnosti zachytil, a aby výsledná účetní závěrka byla zpracována v souladu s aktuálně platnou legislativou. Nad prací účetní/ho již není další kontrola, a proto je nutné si uvědomit, že vzhledem k silné vazbě mezi účetnictvím a daněmi v českém prostředí je nekvalitní účetní rizikem nejen postihů za chybené vedení účetnictví, ale také **postihů ze strany daňové správy** v podobě daňových doměrků, souvisejícího penále a úroků z prodlení. Lze uvážit však i naprosto opačnou situaci, kdy špatná volba účetního povede k chybnému zachycení účetních případů, které budou mít za následek vyšší daňové odvody, ačkoliv by tomu tak dle platné legislativy být nemuselo.
- **Riziko č. IV** => nekvalitní účetní může být důvodem **těžkopádné a dlouhotrvající daňové kontroly poplatníka** ze strany finančních úřadů. Je-li účetnictví vedeno s určitými vadami, musí správce daně věnovat podstatně více času poplatníkovi při provádění daňových kontrol, což je velmi neefektivní a pro samotného poplatníka až stresující. V některých zemích je účetnictví vedené certifikovaným účetním zárukou určité kvality, kterou zahraniční správce daně očekává od takto vedeného účetnictví. Důsledkem může být rychlá a věcná kontrola. V prostředí ČR je častou zkušeností, že pokud kvalitní účetní nebo účetní společnost zastupuje své klienty při finančních kontrolách, vzniká vzájemný respekt mezi ním a správcem daně, což se následně projevuje zrychlením kontrol a celého řízení, neboť není očekáván žádný nález.
- **Riziko č. V** => dojde-li ke sporu mezi klientem a jeho externím účetním, jde o **spor** v rámci obchodních vztahů podnikatelů, a pokud se vzájemně nedohodnou, směřuje rozřešení sporu před soud (případně rozhodčí soud, je-li tak sjednáno ve smlouvě). Není žádný jiný prostředek, což vede některé podniky – klienty k nečinnosti a pouze k ukončení obchodního vztahu bez dalších postihů pro toho, kdo účetní služby poskytoval. Není tím ani zabráněno, aby takový účetní činil nedbalé jednání vůči dalším klientům v pozdějším čase. Existuje řada případů, kdy účetní najednou „zmizel/a“ i s účetnictvím a klient ho již nikdy neviděl. Na druhé straně certifikovaní účetní, kteří jsou navíc členy KCÚ, jsou v KCÚ evidováni a není možné, že by se náhle „ztratili“. A pokud je podnik – klient ve sporu s účetním – členem KCÚ, lze jeho prohřešky hlásit KCÚ, která prostřednictvím disciplinární komise s ním může začít šetření.
- **Riziko č. VI** => účetní nemusí být pojištěn proti škodě spojené s vedením účetnictví, což lze vnímat jako garanci určité odpovědnosti za služby, které jsou jím poskytovány. Pojištění je dobrovolným rozhodnutím každého podnikatele a lze zde spatřovat zásadní

¹⁸ Ve zprávě „Šetření akreditovaných a neakreditovaných vzdělávacích programů za rok 2012“ (zveřejněno 12/2013), kterou zpracovalo Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ve spolupráci s Národním ústavem pro vzdělávání (www.msmt.cz/file/32955/) je na str. 47 uvedeno, že „úspěšnost absolvování rekvalifikačních kurzů je dlouhodobě vysoká, více než 90 %“.

rozdíl od profese daňových poradců, jejichž základní povinností před zahájením výkonu daňového poradenství je uzavření smlouvy o **pojištění odpovědnosti za škodu**, která by mohla vzniknout v souvislosti s výkonem daňového poradenství. Splnění této povinnosti sleduje pečlivě Komora daňových poradců ČR, která dohlíží na výkon daňového poradenství a ověřuje činnost daňových poradců v souladu s obecně závaznými právními předpisy. V praxi to znamená, že komora sleduje a eviduje, zda jsou daňoví poradci řádně pojištěni a v rámci svých pravomocí zasahuje formou ukládání sankcí v případech, že tomu tak není. Konkrétní sankce, která je v tomto případě zpravidla uplatňována, je pozastavení výkonu daňového poradenství do doby uzavření pojistné smlouvy, což v praxi znamená na určitou dobu odebrání práva vykonávat profesi. Komora daňových poradců považuje aktivitu v této oblasti za zásadní, protože garance odpovědnosti a uhrazení případných škod je jedním z důležitých principů zákona o daňovém poradenství. Komora certifikovaných účetních alespoň umožňuje sjednat svým členům pojištění odpovědnosti prostřednictvím smluvené partnerské organizace.

5.3. Doporučení ke snížení/eliminaci identifikovaných rizik

V návaznosti na aktivity uskutečněné v rámci česko-švýcarského projektu lze doporučit:

- KCÚ se musí více profilovat jako zástupce profese a silné profesní sdružení, i když jako ve Švýcarsku, nebude její status dán zákonem; je možné, že do budoucna bude ze zákona pouze Komora auditorů ČR, která má své postavení a oporu i v legislativě EU, zatímco Komora daňových poradců se může stát taktéž dobrovolnou profesní komorou.
- Je třeba vytvořit na straně podniků – zaměstnavatelů takové prostředí, aby vnímali existenci profesní certifikace a poptávali certifikované účetní právě pro garance jisté kvality účetních služeb; na trhu musí být vnímány rozdíly mezi OSVČ „bez profesního vzdělání“ a OSVČ „s profesním vzděláním“.
- Pokud mají i nadále existovat rekvalifikace, bylo by vhodné navázat bližší spolupráci s Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy ČR v souvislosti s koncipováním jednotných programů rekvalifikačních kurzů, struktury a obsahové náplně závěrečných zkoušek. Rekvalifikace na účetní profesi je velmi oblíbená¹⁹, což v důsledku účetní profesi neprospívá, a bohužel nelze si nevšimnout, že členem akreditační komise MŠMT není nikdo z Ministerstva financí ČR nebo Generálního finančního ředitelství, ačkoliv tam jsou zástupci jiných ministerstev²⁰.
- KCÚ musí průběžně různými způsoby (tiskové zprávy, ankety, rozhovory apod.) informovat o významu účetnictví a účetní závěrky a o rizicích spojených s poskytováním účetních služeb plně nekvalifikovanou osobou.

¹⁹ Ve zprávě „Šetření akreditovaných a neakreditovaných vzdělávacích programů za rok 2012“ (zveřejněno 12/2013), kterou zpracovalo MŠMT ve spolupráci s Národním ústavem pro vzdělávání (www.msmt.cz/file/32955/) je „Účetnictví a daně“ zařazeno do skupiny oborů „Společenské vědy, obchod a právo“ (str. 27) => v roce 2012 proběhlo 137 programů, což je 43,49 % všech programů dané oborové skupiny a 11 % ze všech programů (celkem bylo realizováno 1 242 programů v rámci 10 oborových skupin).

²⁰ www.msmt.cz/vzdelavani/dalsi-vzdelavani/akreditační-komise

6. Úloha státu při formování pohledu na účetní profesi

Stát může uplatňovat jednu ze dvou extrémních situací anebo některou ze spousty variant ležících na škále možností mezi těmito extrémy, tj. od naprosto volného režimu bez existence jakékoliv úpravy až po velmi striktní regulaci upravující a omezující vstup do profese, výkon profese vč. regulování samotného předmětu, tj. účetnictví.

6.1. Vliv regulace účetnictví na účetní profesi

Na postavení, význam a prestiž účetní profese má do značné míry vliv i stupeň regulace účetnictví, kterou daný stát uplatňuje, přičemž lze zmapovat protisměrný vztah, tj. čím větší regulace účetnictví, tím nižší prestiž a uznání účetních. Je to vcelku logický vztah, protože čím větší a detailnější úprava účetních postupů (tj. jak které účetní případy musí být v účetnictví zachyceny), tím je menší potřeba přemýšlivých a uvědomělých účetních, kteří uvažují o účetních případech v kontextu celého businessu dané účetní jednotky, snaží se pochopit obsahový význam transakce a v mezích základních účetních principů účetní případ zachytit. S větší regulací účetnictví se pozice účetních v očích podniků a širší veřejnosti dostává do postavení těch, kteří pouze vykonávají předpisy podle přesně daného manuálu, což v důsledku může dělat „kdokoliv“. Tento pohled na profesi účetních vyplynul i ze společných jednání se švýcarským partnerem, zástupci spolku *veb.ch*, u nichž účetnictví není regulováno v takové míře, jako je tomu v ČR. Tato skutečnost byla jimi zmiňována jako jeden z důvodů, proč účetní profese v ČR nemá takovou váhu ve srovnání s účetní profesí ve Švýcarsku, a proč podniky často volí levnější účetní bez profesní kvalifikace.

Zástupci *veb.ch* demonstrovali srovnání ČR a Švýcarska na příkladu účtové osnovy, která není ve Švýcarsku nijak předepsána a záleží na volbě každého, jakou osnovu použije, jak ji bude strukturovat. V ČR naopak byla dříve závazná účtová osnova a k ní i rozsáhlé postupy účtování. V současnosti jsou postupy účtování zmírněny do podoby Českých účetních standardů a účetní jednotka má závazný pouze směrný účtový rozvrh v rozsahu účtových tříd a skupin. I tak je to ale jisté vymezení mantinelů. Naopak ve Švýcarsku *veb.ch* jakožto profesní spolek připravil vzorovou účtovou osnovu a doporučil ji podnikům do určité velikosti užívat. Vcelku jednoduchý akt, který však patří právě spíše profesní organizaci než státu a *veb.ch* touto aktivitou prokázal svoji odbornost, pomohl podnikům a zviditelnil se, což pozitivně ovlivnilo i všechny jeho členy.

Regulace účetnictví v ČR je rozhodně vyšší než ve Švýcarsku, ale je třeba zároveň dodat, že za poslední roky probíhá pozitivní vývoj ve smyslu uvolňování regulace. Již v předchozím odstavci byl zmíněn vývoj od přesně definované účtové osnovy ke směrnému vzorovému účtovému rozvrhu a další by bylo možné uvádět. Značná očekávání lze přitom spatřovat v aktuálním úmyslu Ministerstva financí ČR připravit v následujících čtyřech letech nový „moderní“ zákon o účetnictví postavený více na principech, s nutností kvalitních profesních úsudků a s vyšší mírou odtržení od daňové legislativy; zákon, který by měl být rovnocenný vyspělým zahraničním normám. Pokud se tak podaří, dojde rozhodně k větší potřebě kvalifikovaných účetních, kteří budou připraveni novou normu aplikovat. KCÚ je připravena v tomto procesu hrát aktivní roli a partnera MF ČR²¹.

²¹ Již nyní má KCÚ svého zástupce ve skupině, která pracuje na přípravě novelizace zákona o účetnictví v důsledku transpozice nové směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2013/34/EU.

S tvorbou nového zákona o účetnictví by bylo vhodné spojit i širší diskusi o postavení dalších legislativních norem, které tvoří české účetní předpisy, tj. souvisejících vyhlášek MF ČR a českých účetních standardů. Ve vztahu k profesním organizacím jde zejména o úvahu, zda tvorbu a udržování českých účetních standardů nepřenést do kompetence některé profesní organizace (případně jejich uskupení jako je Národní účetní rada), která by v rámci mantinelů stanovených zákonem a vyhláškou MF poskytovala účetním jednotkám a účetním formalizovaný výklad a postupy, jak dikci zákona a vyhlášky naplňovat při zachování obecně platných účetních principů.

KCÚ lze bezesporu prezentovat obdobně jako ve Švýcarsku *veb.ch* jako profesní komoru schopnou podílet se na tzv. „*best practice*“ účetní profese, a to i bez nutnosti státní regulace dané profese. Do budoucna by se měla KCÚ zaměřit na to, co může zaměstnavateli nebo klientovi přinést dobrý profesní účetní, na vyváženou prezentaci:

- jasně stanovených legislativních požadavků (zákonů, vyhlášek apod.), u nichž neexistuje žádná možnost volby;
- legislativních možností, u nichž existuje a je požadována volba; a
- přidané hodnoty profesního účetního nad rámec existující legislativy.

6.2. Politický poradní výbor

U profesní organizace se v rámci zákonodárného procesu očekává bližší spolupráce se zástupci státní správy, potažmo politiky, neboť při přípravě nových zákonů nebo jejich novelizací (lze rozšířit např. i na vyhlášky) je důležitý názor odborné veřejnosti, ale současně i informovanost o tom, co je připravováno, aby se zástupci profese měli možnost na změny včas připravit a měli možnost tuto skutečnost včas přenést na podniky, neboť není horšího stavu než legislativní nejistota.

Švýcarskému spolku *veb.ch* se podařilo za léta své činnosti vytvořit vlastní politický poradní výbor, který je veřejně deklarovanou institucí spolku, a díky němuž se profesní organizace dostává do lepšího postavení při projednávání nové legislativy, získává včas informace o uvažovaných a připravovaných změnách a má možnost do nich jednak zasahovat a současně na ně své členy připravovat.

Vytvoření obdobného poradního výboru v rámci struktury KCÚ by určitě zvýšilo postavení a vnímání KCÚ jako zástupce zájmů profese. Lze si taktéž představit situace, kdy KCÚ pružně a rychle reaguje na zveřejněné novelizace vydáním metodických stanovisek, pořádáním školení, aby členové byli schopni přijaté změny velmi rychle zavádět do praxe u svých zaměstnavatelů / klientů.

6.3. Chráněný titul

Ač není ve Švýcarsku účetní profese striktně regulována, podařilo se spolku *veb.ch* dosáhnout uznatelnosti profesních certifikátů / diplomů, které získávají absolventi profesního vzdělání v rámci existujícího duálního systému vzdělávání. Profesní diplomy jsou státem chráněny a jsou i ze strany státu spojovány s určitou garancí kvality účetních služeb. Není možné, aby některé jiné organizace, spolky, vzdělávací agentury parazitovaly na jejich existenci, a případně vydávaly obdobné až zaměnitelné profesní diplomy.

V případě českého Systému certifikace a vzdělávání účetních se doposud nic obdobného nepodařilo a je ke zvážení a na diskusi se zástupci státní správy (zejména se zástupci Ministerstva financí ČR), zda nepodniknout takové kroky, které by k uznatelnosti a ochraně profesních certifikátů vedly. Je třeba nadále prezentovat výhody statusu certifikovaného účetního v podniku pro širokou škálu uživatelů účetních výstupů – od podniku (zaměstnavatele, klienta) počínaje, přes věřitele, investory až po stát samotný. Se zapojením certifikovaného účetního by mělo docházet ke značnému snížení rizik, kterým jsou podnikatelé a celá ekonomika vystaveni (např. ohrožení věřitelů a vymahatelnost jejich pohledávek, výběr daní).

6.4. Zajištění mezinárodní uznatelnosti profesních certifikátů

Systém certifikace účetních byl ve svém prvotním základu koncipován na lokální prostředí ČR, důkladnou znalost národní legislativy a schopnost její aplikace, a tímto směrem by se měl i nadále profilovat např. při srovnávání s mezinárodní profesní kvalifikací ACCA. Na druhou stranu jedná se o systém vzdělávání postavený na koncepci Mezinárodních vzdělávacích standardů IFAC a v tomto směru je tento systém obdobný s profesním vzděláváním v jiných zemích. Proto lze za významný prvek považovat povědomí a uznatelnost profesních certifikátů i v mezinárodním prostředí.

Pro mezinárodní koncerty a jejich vedoucí pracovníky ze zahraničí jsou lokální profesní certifikáty a z nich plynoucí tituly často neznámé a neumějí si je srovnat s jejich národními profesními diplomy. Ve Švýcarsku proto existuje aktuálně velká snaha názvy chráněných titulů pozměnit:

- Současný název „Odborný průkaz v účetnictví (*Fachausweis im Finanz- und Rechnungswesen*)“ pozměnit na „*Professional Bachelor*“.
- Současný název „Diplomovaný expert v účetnictví a controllingu (*Dipl. Experte in Rechnungslegung und Controlling*)“ pozměnit na „*Professional Master*“.

Profesní tituly by měly být následně v praxi používány ve spojení se jménem obdobně jako tituly dosažené po absolvování vyšší odborné školy nebo univerzity. V důsledku by měly být čitelnější pro ostatní subjekty. Tento záměr diskutují profesní spolky vč. *veb.ch* se zástupci státní správy (s relevantním ministerstvem).

6.5. Zahraniční zkušenosti

Vedení účetnictví, sestavování účetních závěrek podniků a další související činnosti spojené s výkonem účetní profese patří mezi činnosti každého podniku bez ohledu na jeho domicil, potažmo lokalitu jeho podnikání. Profese účetních se vyskytuje v každé zemi, přičemž přístup, ani v rámci EU není jednotný a nelze rozhodně mluvit o neregulovaném odvětví:

- **Slovensko** => vedení účetnictví a poskytování souvisejících účetních služeb je volnou živností, u níž účetní nemusí splnit žádné specifické podmínky, pouze všeobecné podmínky na provozování živnosti, kterými je věk či bezúhonnost. Není třeba ekonomické nebo právní vzdělání. V současnosti je však na Slovensku diskutován záměr existující stav změnit a předmět činnosti týkající se vedení účetnictví zahrnout mezi živnosti vázané a k získání živnostenského oprávnění bude nutné doložit určitou délku

praxe. Pokud by byl záměr přijat, Slovensko bude regulovat vstup do odvětví obdobně jako je současný stav v České republice.

- **Polsko** => vedení účetnictví a poskytování souvisejících účetních služeb je obdobně jako na Slovensku volnou živností, u níž účetní nemusí splnit žádné specifické podmínky, pouze všeobecné podmínky na provozování živnosti, kterými je věk či bezúhonnost²².
- **Rakousko** => profese účetních je regulována obdobně jako profese auditorů nebo advokátů. Každý zájemce o vstup do účetní profese musí složit odbornou zkoušku, která má písemnou i ústní část, a musí mít aspoň tříletou praxi v oboru. Až poté jej lze jmenovat samostatným účetním, který může zahájit vlastní podnikatelskou činnost a poskytovat komplexní účetní služby. Profese je v Rakousku navíc rozdělena na dvě skupiny účetních:
 - i) skupina účetních, kteří mohou zpracovávat pouze jednotlivé účetní případy, kdy se vyžaduje odborná praxe minimálně jeden a půl roku; a
 - ii) skupina účetních, kteří mohou sestavovat účetní závěrku, a kdy zákon vyžaduje alespoň tříletou odbornou praxi.
- **Maďarsko** => účetní profese je regulována obdobně jako profese advokátů. Každý uchazeč musí mít vysokoškolské vzdělání a po studiu musí projít čtyřsethodinovým školením, které doplňuje tříletá praxe pod vedením kvalifikovaného účetního. Až poté lze požádat o zápis do registru účetních, které má na starosti ministerstvo financí. Oprávnění k podnikání přitom nemá jisté na stálo, musí se průběžně vzdělávat, přičemž za každý absolvovaný kurz získává určitý počet kreditů, které vykazuje, a pokud jich za kalendářní rok nenasbírá v minimální požadované výši, ministerstvo ho z registru účetních vyškrtně.
- **Německo** => účetní působící přímo v podnicích (interní) nemají zákonem stanovené žádné požadavky na vzdělání, neexistují u této kategorie žádné regulační limity, nemají tak také povinné členství v žádné profesní organizaci. Naopak osoby, které poskytují účetní a daňové služby ostatním musí pro výkon profese splňovat kvalifikační požadavky (minimální vzdělání, praxe, profesní vzdělání a přezkoušení) a stávají se členy profesních organizací.
- **Francie** => obdobně jako v Německu účetní působící přímo v podnicích (interní) nemají zákonem stanovené žádné požadavky na vzdělání, nejsou členy profesních organizací. V zemi však působí velmi silná profesní organizace *l'Ordre des Experts-Comptables*, jejímiž členy se stávají účetní, kteří poskytují své služby externě a jsou nositeli titulu *Diplôme d'expertise comptable*. Organizace spolupracuje s profesní organizací auditorů, společně vydávají etické standardy a taktéž směrnice týkající se vedení účetnictví a účetního výkaznictví.

²² I tento fakt může působit na rozmach účetních center v Polsku, které stále ve větším rozsahu zajišťují účetní agendu pro řadu zahraničních společností včetně českých účetních jednotek. Jejich vnímání zástupci účetní profese není nijak valné, protože jednak dochází k úbytku práce, ale současně jim vadí kvalita výstupů z těchto center a způsob komunikace. Jejich existence jednoznačně prestiž účetní profese nepodporuje.

7. Návaznost na jednotnou soustavu kvalifikací a jednotnou soustavu povolání

7.1. Národní soustava kvalifikací v ČR a národní soustava povolání v ČR

Národní soustava kvalifikací (NSK) je státem garantovaný celorepublikový systém budovaný na reálných požadavcích na výkon jednotlivých profesí, přičemž národní soustava kvalifikací definuje požadavky na odborné způsobilosti (bez ohledu na jejich získání). NSK tedy působí jako soustava umožňující identifikaci, třídění a zařazování kvalifikací, a to včetně jejich uznávání a certifikace – NSK nenahrazuje stávající systémy, snaží se je ale provázat, zastřešit a zprůhlednit. Cílem je i navázání a srovnání na systémy jiných evropských zemí. Projekt NSK probíhá od roku 2009 a plánován je do června 2015, přičemž je provázán s projektem Národní soustavy povolání.

Národní soustava povolání (NSP) je východiskem pro NSK, neboť definuje jednotlivá povolání. Z definic poté vychází NSK a vymezuje pro ně dílčí kvalifikace. Jednotlivá povolání jsou strukturována do soustavy povolání a v rámci NSK jsou pak profesní kvalifikace utříděny do soustavy kvalifikací a tyto jsou popisovány kompetencemi resp. způsobilostmi.

NSP v současné době probíhá, stejně jako NSK, resp. obě soustavy jsou naplňovány údaji a během tohoto je zajištěna jejich provázanost tím, že se na jejich vzniku podílejí sektorové rady.

7.2. Povolání účetní a kvalifikace certifikovaný účetní z pohledu NSP a NSK

Do projektu NSK je zapojen přímo Svaz účetních, které své aktivity nijak nesdílí se svými partnerskými organizacemi včetně KCÚ. KCÚ jednala o získání většího zapojení do tohoto projektu přímo s prezidentkou Svazu účetních, neboť je zájmem KCÚ, být co nejbližší jednáním a přípravným pracím v rámci NSK.

Z jednání na Ministerstvu průmyslu a obchodu, se zástupci odboru živností vplynulo jednoznačné doporučení etablovat certifikaci účetních v rámci NSK, a tímto posunout certifikaci účetních do roviny „ze zákona“. Následně by bylo možné novelizovat živnostenský zákon v podmínkách pro získání živnostenského oprávnění – rozšíření možností získání živnostenského oprávnění o nový bod, kterým by bylo doložení absolvování certifikace (profesního certifikátu existujícího Systému certifikace a vzdělávání účetních) bez dalších požadavků na dokládání dalších skutečností a praxe.²³ KCÚ v tomto spatřuje určitý potenciál pro podporu existující certifikace, pokud by ukotvení popisované výše bylo navázáno 16 let existující Systém certifikace a vzdělávání účetních, jehož nositelem je Svaz účetních, realizátorem Institut certifikace účetních, a.s. a jeho adepti se sdružují v Komoře certifikovaných účetních. Současně je však třeba vnímat i riziko v podobě vzniku nových autorit (nových institucí), které by nově začaly v rámci realizace NSK autorizovat účetní.

7.3. Národní soustava kvalifikací ve Švýcarsku

Ve Švýcarsku se pracuje taktéž na jednotné soustavě kvalifikací, přičemž vedoucí roli v tomto procesu drží *veb.ch* jako největší profesní svaz účetních resp. *Organisation der Arbeit* (OdA) pro oba stupně profesního vzdělání.

²³ Jednání se zástupci Ministerstva průmyslu a obchodu bylo realizováno v rámci projektových aktivit v dubnu 2014. Protokol z tohoto jednání je založen v evidenci KCÚ ve složce česko-švýcarského projektu.

7.4. Doporučení dalšího postupu ohledně národní soustavy kvalifikací

Je-li záměrem státu, aby pracovní účetní pozice a potřebné kvalifikace byly vymezeny v NSK, je třeba ve spolupráci se Svazem účetních se aktivně podílet na naplňování NSK a provázanosti s NSP, přičemž lze doporučit:

- jednat s Ministerstvem financí, zdali je vhodné a správné tímto směrem regulovat a vymezovat pracovní pozice účetní profese;
- do NSP zapracovat odlišení profesně kvalifikovaného (certifikovaného) účetního a podporovat tím stávající a dlouhodobě existující Systém certifikace a vzdělávání účetních;
- v návaznosti na NSK navázat na rozhovory na Ministerstvu průmyslu a obchodu a pokračovat v jednání o možné úpravě (novelizaci) živnostenského zákona;
- dopracovat přesně návrh pro novelizaci živnostenského zákona v rozlišení vlivu prvního a druhého stupně certifikace pro účely získání živnostenského oprávnění.

8. Profesionální etika a etický kodex

Profesionální etika se snaží formulovat etické hodnoty, normy a principy, které budou považovány za správné. Snaží se odpovědět na otázku, co je správné, a to bez ohledu na motivaci. Co je však neetické, ještě vůbec nemusí být protizákonné. Formulace správnosti či nesprávnosti lidského chování je poměrně nesnadná, a proto si praxe vyžádala nutnost tyto hodnoty a principy alespoň částečně formalizovat a nepsaná pravidla více či méně kodifikovat, čímž začaly vznikat etické kodexy. Dokumenty, které upravují obecná i konkrétní pravidla v jednotlivých organizacích a profesích. Nelze se však domnívat, že existuje odpověď na otázku, jak má vypadat správný etický kodex.

8.1. Etický kodex Komory certifikovaných účetních

Jednou z charakteristik certifikovaných účetních, která je tak odděluje od ostatních účetních (např. i členů jiných organizačních jednotek Svazu účetních), je jejich povinné osobní přihlášení se k etickému kodexu KCÚ²⁴, jakožto podmínky získání certifikátu. Etický kodex patří k většině profesních komor, má jej taktéž Komora auditorů ČR²⁵ i Komora daňových poradců ČR²⁶. Etický kodex je třeba chápat jako souhrn základních etických principů vztahených na osobu a výkon profese. V případě profesních účetních tyto principy platí pro všechny stejně bez ohledu na to, zdali jde o profesního účetního v zaměstnaneckém poměru nebo o profesního účetního, který poskytuje účetní služby externě (tj. OSVČ).

Etický kodex KCÚ převzala od Mezinárodní federace účetních (IFAC), která pro řešení otázek spojených s etikou profesních účetních ustanovila samostatnou radu – Mezinárodní radu pro etické standardy profesních účetních (*International Ethics Standards Board for Accountants - IESBA*)²⁷. Jejím úkolem je vytvářet a vydávat ve své vlastní kompetenci vysoce hodnotné etické standardy a další stanoviska určená pro využití ze strany profesních účetních na celém světě v globálním měřítku. Značná část světových profesních komor vytvořené standardy přebírají a považují je za základní kameny svých etických kodexů. Tak je tomu i u KCÚ. V textu etického kodexu IFAC je používáno spojení a označení „*professional accountant*“, což po dohodě s dalšími profesními organizacemi v ČR je překládáno jako profesionální účetní, který je chápán ve stejné rovině jako certifikovaný účetní.

KCÚ předpokládá, že certifikovaní účetní se chovají a jednají v rovině etického kodexu při výkonu své vlastní profese, tj. při vedení účetnictví a poskytování souvisejících účetních služeb, přičemž případné prohřešky vůči etickému kodexu, pokud jsou nahlášeny – zaměstnavatelem, klientem, konkurencí apod., jsou Komorou certifikovaných účetních řešeny, konkrétně její disciplinární komisí. Disciplinární opatření se zpravidla ukládají za:

²⁴ <http://www.komora-ucetnich.cz/cze/informace-komory/normy/eticky-kodex>

²⁵ <http://www.kacr.cz/eticky-kodex-komory-auditoru-ceske-republiky>; etický kodex KAČR je do značné míry shodný s etickým kodexem KCÚ, jen se koncepčně nevztahuje na profesní účetní, ale na auditory. Rozdíly v obou kodexech jsou minimální.

²⁶ Etický kodex daňového poradce vychází z principu profesní etiky, který je zakotven v kodexu *CFE* (*Confederation Fiscale Europeenne*), organizace zastřešující od roku 1959 daňové poradenství v Evropě. Kodex je tak jedním ze základních dokumentů upravujících pravidla výkonu daňového poradenství. Jeho cílem je stanovit etické požadavky a zajistit dodržování vysokého profesního a morálního standardu v oblasti daňového poradenství. Mezi oblastmi pojednávanými v rámci kodexu patří nezávislost, odpovědnost, péče a svědomitost, mlčenlivost, slučitelná a neslučitelná činnosti, profesní vzdělávání.

²⁷ <http://www.ifac.org/ethics>

- nedodržení požadovaného standardu odborné péče, požadované kvalifikační úrovně nebo požadovaných kompetencí,
- nedodržení etických pravidel, nebo
- nedůstojné nebo nepoctivé jednání.

Podmínkou řešení těchto kauz je však upozornění jiné osoby či subjektu na neetické chování člena KCÚ. Platí všeobecně známé úsloví „kde není žalobce, není soudce“. V historii KCÚ se několik případů prohřešků proti etickému kodexu objevilo a bylo řešeno. Lze se však domnívat, že by bylo řešeno i více případů, pokud by byly všechny hlášeny. Současně je důležité zmínit, že v praxi nelze etickým kodexem postihnout vše, nelze nastavit pravidla a požadavky, které by řešily veškeré situace a okolnosti, s nimiž se certifikovaní účetní mohou setkat.

8.2. Etický kodex *veb.ch*

Švýcarský partner v česko-švýcarském projektu *veb.ch* má taktéž pro své členy etický kodex, který se nedrží mezinárodních doporučení, nýbrž jednoduchou a krátkou formou stanovuje následující základní pravidla:

Bezúhonnost

Za bezúhonné lze považovat takové profesní účetní, kteří:

- pracují správně, pečlivě a odpovědně;
- drží se zákona;
- respektují a podporují legitimní a etické cíle podniku, pro který pracují jako zaměstnanci nebo externí poskytovatelé účetních služeb; a
- nejsou zapojeni do nelegálních aktivit a nepodílejí se na aktivitách, které by mohly vést ke zdiskreditování profese.

Objektivita

Profesní účetní si musí vůči svému zaměstnavateli, klientovi zachovávat objektivitu, která je spojována s tím, že:

- zveřejní všechna jim známá fakta, aby bylo zajištěno transparentní, plné a objektivní hodnocení jejich práce;
- nepodílejí se na aktivitách a nejsou zapojeni do vztahů, které by ztížily nebo znemožnily nezávislé a věcné posouzení nebo byly v rozporu se zájmy spolku nebo zaměstnavatele či klienta; a
- nepřijímají dárky ani žádná zvýhodnění, které by mohly ovlivnit jejich nezávislost vůči zaměstnavateli či klientovi.

Odborné znalosti

Profesní účetní musí být garantem kvalitních účetních služeb, které jsou spojeny s odbornými znalostmi, a proto:

- se neustále vzdělávají a aktivně vnímají vývoj v účetní a související legislativě, aby byli schopni podávat kvalitativně vysoké výkony; a
- převezmou pouze ty úkoly, které jsou odborně schopní vykonat.

Profesionální chování („férovost“)

Profesní účetní je schopen se svým zaměstnavatelem / klientem:

- řešit konflikty ve věcném a otevřeném rozhovoru a zohlednit přitom hodnoty, očekávání, zájmy a potřeby všech zúčastněných; a
- mluvit o případných konfliktech zájmu dopředu.

Důvěrnost

Profesní účetní získává při výkonu své účetní profese mnoho informací, které se týkají jeho zaměstnavatele či klienta a řada z nich může mít status vysoce důvěrných informací. Pro výkon profese a pro správné posouzení účetních případů vzhledem k jejich zachycení je informovanost směrem k profesnímu účetnímu zásadní, a proto musí mezi profesním účetním a jeho zaměstnavatelem/klientem existovat důvěrnost, tj. profesní účetní:

- neposkytují důvěrné informace třetím stranám bez souhlasu nebo právní nutnosti, a to během smluvního (pracovního) poměru i po jeho skončení; a
- nezískávají žádnou osobní výhodu z informací, které se v rámci smluvního (pracovního) vztahu dozvěděli a neužívají žádné informace tak, aby to bylo v rozporu s etickými zásadami zaměstnavatele nebo klienta.

Sankce

Pokud člen spolku poruší etický kodex, ke kterému se dříve přihlásil, hrubým způsobem, je s ním vedeno šetření, na jehož základě může být ze spolku vyloučen.

8.3. Doporučení ke zvýšení povědomí o profesní etice a k jejímu naplňování

Prestiž profese a kvalita poskytovaných profesních služeb má souvislost i s úrovní profesní etiky. Je-li zájmem zvyšovat prestiž účetní profese, je třeba činit vhodné aktivity i směrem k povzbuzení etického chování a ke zvýšení povědomí veřejnosti o existenci etického kodexu. V této souvislosti lze uvést následující **doporučení**:

- provést revizi současného etického kodexu KCÚ a učinit úpravy reflektující změny posledních let ve způsobu a úrovni poskytování účetních služeb;
- etický kodex je norma, jejíž existenci si někteří uvědomují, ale přitom neznají její obsah, a proto by bylo vhodné zvážit vytvoření jednoduché a přehledné (shrnující) prezentace základních principů (např. formou letáku, informační brožury), kterou může KCÚ aktivně používat při PR aktivitách na podporu profesní etiky – jak směrem ke členům KCÚ, tak směrem k podnikům, jenž jejich služby využívají. Inspiraci lze v tomto doporučení převzít od švýcarského spolku *veb.ch*, který etický kodex vysvětluje se zdůrazněním významu pro uživatele účetních závěrek. Tato prezentace by měla být součástí webových stránek KCÚ, kde je v současnosti pouze paragrafovaný text existující normy o rozsahu několika stránek.

- KCÚ musí více formou tiskových a jiných mediálních výstupů poukazovat na existenci etického kodexu a na skutečnost, že certifikovaní účetní se ze všech zástupců účetní profese k etickému kodexu přihlašují povinně. Zaměstnavatelé a podniky najímající si externí účetní musí být informováni o tom, že pokud spolupracují s účetními, kteří nejsou členy KCÚ, nemusí být a většinou nebudou přihlášení k etickému kodexu, jejich jednání a výkon profese vychází výhradně z dohod a smluv, které mezi sebou ty dvě protistrany uzavřou (tj. pracovní smlouvy nebo obchodní smlouva). Pokud dojde k neetickému chování, které vyústí ve spor, nelze hledat dovolání jinde než u soudu.
- KCÚ musí vytvářet svojí aktivitou kulturu v účetní profesi, která bude na případné prohřešky upozorňovat, neboť je to v zájmu účetní profese a všech profesních účetních, kteří mají morální chování, integritu a principy etického kodexu dodržují.

9. Systém celoživotního vzdělávání

Profesní kvalifikace či certifikace k výkonu určitého povolání zapadá do vymezení tzv. celoživotního vzdělávání, resp. učení, které dle definice OECD z roku 2000 „spojuje individuální i společenský rozvoj ve všech směrech i prostředích - v rámci formalizovaném, tedy ve školských institucích, v zařízeních odborné přípravy, terciárním vzdělávání, vzdělávání dospělých, a také v prostředí neformálním, tedy doma, v zaměstnání a v jiných společenských celcích. Jedná se o systémový přístup: zaměřuje se na standardy vědomostí a dovedností, které platí pro všechny, bez ohledu na věk. Zdůrazňuje potřebu všechny děti od nejútlejšího věku připravovat a motivovat k učení po celý život a koordinovat snahy o zajištění příslušných možností pro všechny dospělé, ať zaměstnané či nezaměstnané, kteří se potřebují requalifikovat, případně postoupit na vyšší kvalifikační stupeň.“²⁸ V roce 2007 zpracovalo Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR studii nazvanou *Strategie celoživotního učení ČR*²⁹, podle níž celoživotní učení zahrnuje „všechny možnosti učení (ať už v tradičních vzdělávacích institucích v rámci vzdělávacího systému či mimo něj), které jsou chápány jako jediný propojený celek, který dovoluje rozmanité a četné přechody mezi vzděláváním a zaměstnáním a který umožňuje získávat stejné kvalifikace a kompetence různými cestami a kdykoli během života.“

Vymezení celoživotního vzdělávání se zdá být jednotné napříč zeměmi, avšak rozdíly (i značné) existují ve vlastním uspořádání tohoto systému. Podstatná je odpověď na otázku, jak celoživotní vzdělávání v jednotlivých zemích funguje, jak jednotlivé dílčí etapy učení na sebe navazují, zdali existují nějaké preference, zdali existuje prostupnost atd. Jen na příkladu srovnání ČR a Švýcarska lze identifikovat značné rozdíly, které spočívají již v jiné koncepci aplikované na celoživotní učení.

Profesní kvalifikace v rámci celoživotního vzdělávání patří do tzv. dalšího vzdělávání, které člověk podstupuje po vstupu na trh práce a které navazuje na tzv. počáteční vzdělávání³⁰. V dalších částech vyplyne zřejmý rozdíl mezi ČR a Švýcarskem – v ČR bylo za poslední léta vytvořeno prostředí výrazně preferující co nejvyšší počáteční vzdělání (vysokoškolské => většina mladých lidí chce studovat a dosáhnout na toto vzdělání; řada podniků nabírající nové absolventy si klade za podmínku ukončené vysokoškolské vzdělání), zatímco ve Švýcarsku je velký důraz kladen na další profesní vzdělávání kombinované praxí.

9.1. Systém duálního vzdělávání ve Švýcarsku a s ním spojené profesní vzdělávání

Ve Švýcarsku funguje velmi dobře a dlouhodobě systém duálního vzdělávání, který lze vnímat za zásadní rozdíl v systému vzdělání při srovnání Švýcarska a ČR. Duální vzdělávání je postaveno na kvalitním několikaletém profesním vzdělávání, které je absolvováno souběžně se zaměstnáním. Jde přitom o plnohodnotnou, často i žádanější alternativu vzdělávání vysokoškolského (univerzitního). V systému duálního vzdělávání jsou absolventi připravováni přímo pro praxi, výuka a zkoušky reflektují požadavky praxe a cílem je připravit hlavně praktika, který po dosažení příslušného stupně vzdělání bude schopen aktivně a kvalitně

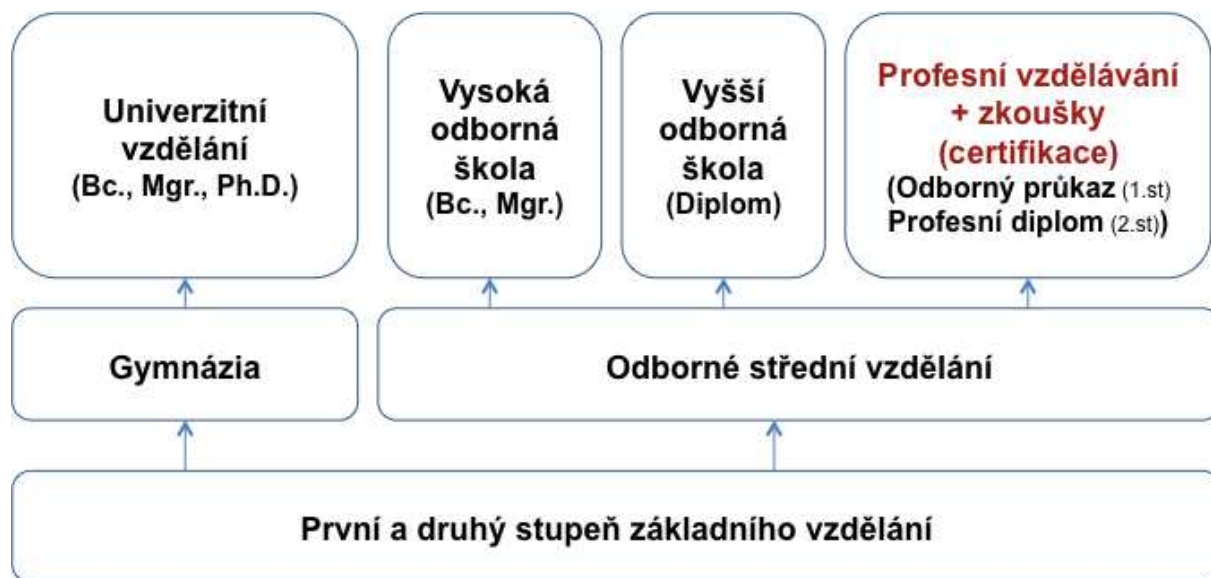
²⁸ www.andromedia.cz/andragogicky-slovník/celozivotni-uceni-vzdelavani

²⁹ Strategie celoživotního učení ČR je základním dokumentem pro ostatní průřezové a dílčí koncepce a politiky v této oblasti a představuje ucelený koncept celoživotního učení, který byl schválen vládou ČR usnesením č. 761 ze dne 11. 7. 2007. (www.msmt.cz/vzdelavani/dalsi-vzdelavani/strategie-celozivotniho-uceni-cr)

³⁰ Vychová, H.: Vzdělávání dospělých ve vybraných zemích EU. Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, Praha, 2008. http://praha.vupsv.cz/Fulltext/vz_281.pdf

vykonávat činnosti, které jsou od dané úrovně očekávány. Systém není odtržen od běžné každodenní podnikové reality, jednotlivé školy si zakládají, aby vyučující měli dostatek praktických zkušeností a aby svoji výuku zaměřovali na praktické ilustrace a příklady. Vzdělávání je tak úzce svázáno s praxí, což je jeho zásadní rozdíl, ale také obrovská výhoda od vysokoškolského (univerzitního) vzdělání, jehož absolventi mají často nálepku „pro praxi nepoužitelní“.

Schéma č. 1 Duální systém vzdělávání ve Švýcarsku

Zdroj: Dr. Peter Petrin, prezentace, www.sib.ch; úprava autoři

Po základním vzdělání přibližně 85 % absolventů pokračuje v odborném středním vzdělání a pouze 15 % směřuje na gymnázia, která jsou předpokladem pro další univerzitní vzdělání. Obdobné procentuální rozdělení platí pro absolventy odborného středního vzdělání, kdy přibližně 15 % zakončuje své studium maturitou a směřuje na vysokou nebo vyšší odbornou školu a zbývající absolventi (85 %) volí profesní vzdělávání při zaměstnání, které je kombinací studia (2 dny) a praxe (3 dny). Studenti si přitom musejí najít práci sami, nedostávají ji automaticky. Systém je současně založen na rovnosti podmínek a lze např. z profesního vzdělávání po jeho ukončení přejít na vysokou odbornou školu a obráceně. Existuje prostupnost mezi jednotlivými kategoriemi.³¹ Výjimkou je doktorské studium (Ph.D.), které navazuje na magisterské univerzitní vzdělání a jeho absolventi se uplatňují ve vědě a výzkumu (buď pokračují na univerzitách, nebo v různých výzkumných ústavech), nikoliv však v praxi. Obecně platí stav, kdy lidé s univerzitním vzděláním většinou do profesní kvalifikace nevstupují, společnost je uznává, ale nevnímá je většinou jako „praktiky“.

Zkoušky v rámci profesního vzdělávání nejsou spojeny s podmínkou docházky do školy po určitou minimální dobu. Princip zkoušky spočívá v otestování, zda účastník „umí, ví a zná“ bez ohledu na to, zdali jeho stav je důsledkem několikaleté praxe, samostudia nebo absolvování přípravného (několikaletého) studia na školách, které programy v rámci profesního vzdělávání poskytují. V tomto přístupu lze spatřovat rozdíl oproti vyšší odborné

³¹ Prostupnost lze ilustrovat i u profese statutárního auditora. Tím může být absolvent univerzity, Vysoké školy, Vyšší odborné školy i držitel diplomu v profesním vzdělávání, ale nad rámec těchto vzdělání musí absolvovat zkoušku, na jejímž základě získá oprávnění k výkonu auditorských služeb.

škole, u níž je povinná školní docházka a není tedy takový časový prostor pro práci. Další rozdíl, který je vnímám ve Švýcarsku pozitivně, je skutečnost, že u profesního vzdělávání nezkouší vyučující, ale nezávislý (neznámý) zkušební komisař. I toto neplatí pro vyšší odbornou školu. Náročnost profesního vzdělávání však přináší ovoce v uznání a ocenění absolventů na trhu práce a většinou v jejich preferenci před absolventy jiných škol.

Profesní vzdělávání účetních v rámci existujícího duálního systému vzdělávání zajišťuje organizace **Verein für die höheren Prüfungen in Rechnungswesen und Controlling**, jejímiž zástupci jsou *veb.ch* – profesní komora sdružující diplomované účetní a kontrolory – a *KV Schweiz* – spolek zaměstnaných v ekonomických a obchodních oborech, který v rámci profesního vzdělávání zabezpečuje přípravu a realizaci zkoušek. Celková koncepce je rozdělena do dvou úrovní / stupňů, které by se daly vymezit na stupeň získání (i) odborného průkazu k výkonu běžných účetních služeb – vedení účetnictví, zachycení účetní případů, evidence majetku apod. a (ii) diplomovaného experta s komplexní znalostí účetní agendy, se schopností sestavovat účetní závěrky, činit konsolidace a složitější majetkové transakce, stejně tak být schopen analyzovat výstupy, činit finanční analýzy a připravovat různé výkazy pro účely finančního řízení a rozhodování. Každé úrovni odpovídá jedna zkouška, která svým dílčím obsahem pokrývá právě oblasti, které jsou od absolventa dané úrovně očekávány.

Stupeň „Odborný průkaz“ – první kvalifikační stupeň profesního vzdělání

Obsahové zaměření části zkoušky	Časová dotace zkoušky
Účetnictví	7 hod.
Daně	3 hod.
Mzdové účetnictví	1 hod.
Právo	1 hod.
Komplexní případová studie zahrnující všechny oblasti	2 hod.
Celkem	14 hod. písemně (2,5 dne)

Stupeň „Diplom“ – druhý kvalifikační stupeň profesního vzdělání

Obsahové zaměření části zkoušky	Časová dotace zkoušky
Švýcarské a mezinárodní účetnictví (IFRS)	5 hod.
Controlling	5 hod.
Podnikové finance	3 hod.
Daně	2 hod.
Komplexní případová studie zahrnující všechny oblasti	5 hod.
Celkem	20 hod. písemně (3 dny)
Ústní zkouška	40 min ústně

Zkoušky se konají jednou ročně a konají se ve stejnou dobu ve všech regionech Švýcarska, přičemž příprava každé zkoušky v zásadě trvá jeden rok. Roční plán zkoušek organizace *Verein* z roku 2013 lze shrnout takto:

- vypsaní zkoušky na konci května, přes domovskou stránku zúčastněných organizací (*Trägerverein, KV Schweiz, veb.ch*);
- přihlášení se na zkoušky od srpna, přihlašování elektronicky, ale přihlašovací formulář musí být dodán vytištěný a podepsaný spolu s požadovanými podklady, které jsou následně hodnoceny, zda naplňují požadavky k absolvování zkoušky;
- organizační zajištění odborné zkuškové komise, pozvánky pro experty (ti, co opravují testy);
- v listopadu potvrzení o možnosti absolvovat zkoušku, které je rozesláno kandidátům;
- v prosinci případná objednávka pomůcek ke zkoušce, pokud jsou nějaké vymezeny (např. právní předpisy, knihy);
- zkouška jednou za rok na jaře v březnu;
- opravy zkoušek a schůzka odborné komise pro posouzení krajních nebo nejasných případů následuje hned po zkoušce a přenáší se maximálně do dubna;
- v květnu předání výsledků kandidátům;
- slavnostní předávání odborných průkazů a diplomů v červnu.

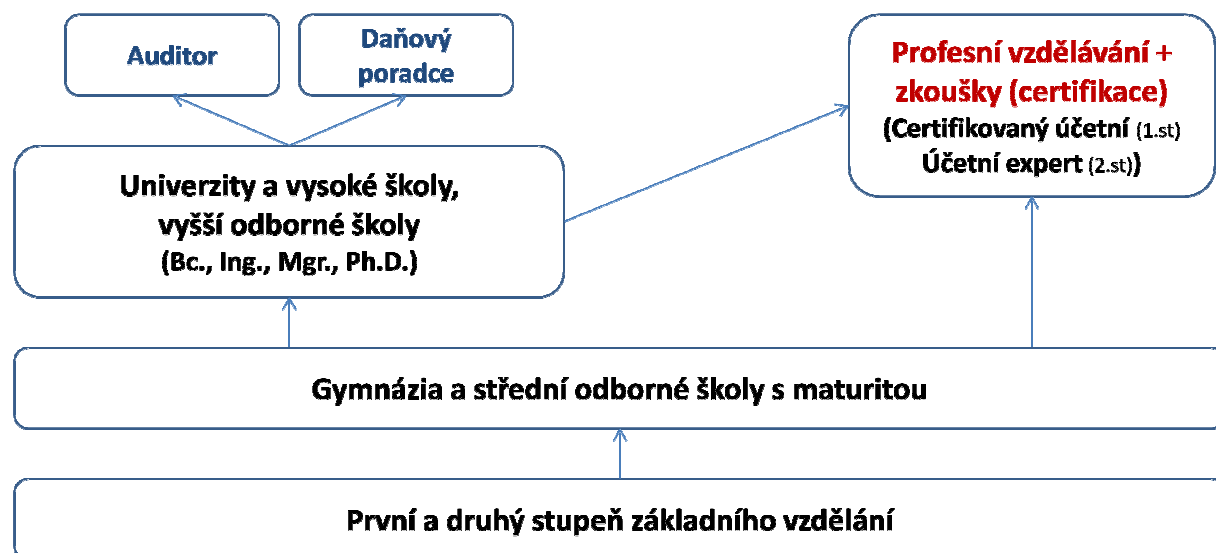
Příprava zadání každé zkoušky, resp. jejích dílčích částí je proces trvající několik měsíců, na kterém se podílí desítky lidí. Organizace *Verein* ustanovila hlavní zkušební výbor, který dohlíží nad obsahovou náplní obou zkoušek, řeší případné spory. Pod hlavním zkušebním výborem jsou dva odborné výbory – každá zkouška má svůj vlastní a tyto výbory jsou složeny z garantů jednotlivých dílčích částí zkoušek. Každá dílčí část má dále svůj vlastní tým několika lidí, kteří hledají autory zadání, posuzují obsah zadání, aby reflektoval potřeby praxe. Jednotlivé části zkoušek mohou být tvořeny i více autory, přičemž platí minimálně, že ke každému autorovi je jeden tzv. spoluautor.

Na nákladech spojených s dosažením profesního vzdělání ve Švýcarsku, které jednotlivým účastníkům vznikají, značně participují zaměstnavatelé, případně je i kompletně hradí. Protiplněním je samozřejmě uvázání zaměstnance po určitou dobu u daného zaměstnavatele.

9.2. Celoživotní vzdělávání v ČR a s ním spojené profesní vzdělávání

V ČR duální systém vzdělávání v podobě uplatňované ve Švýcarsku nefunguje a celoživotní učení plyne v první řadě po linii počátečního vzdělávání (základní -> středoškolské -> vysokoškolské). Za posledních několik let se ve společnosti vytvořil stav, kdy většina mladých lidí chce dosáhnout na vysokoškolské vzdělání, a to je také automaticky požadováno ze strany podniků při přijímání nových absolventů. U nich je však často také požadavek na praxi, a proto většina studentů vysokých škol pracuje i na plné úvazky již při studiu a více se věnují práci než studijním povinnostem. Vysoké školy tak de facto vstupují na pole profesního vzdělávání, ale bohužel bez systematické provázanosti obsahové náplně studia a související praxe.

Profesní vzdělávání je vnímáno jako nadstavba dosaženého vysokoškolského, případně středoškolského vzdělání, nikoliv jako plnohodnotná alternativa. Zejména u stupně vysokoškolského vzdělání poté vzniká otázka, do jaké míry je profesní vzdělání pro absolventy zajímavé, uváží-li se značná obsahová, ale i personální shoda³². Pokud má absolvent zájem o výkon činnosti auditora, musí do profesního vzdělávání u KA ČR vstoupit, neboť absolvování je podmínkou získání auditorského oprávnění. Obdobně je tomu v současnosti u výkonu činnosti daňového poradce. V případě výkonu činnosti účetního však absolvent již více zvažuje, co mu profesní vzdělání přinese, v čem spočívá přidaná hodnota.

Systém certifikace a vzdělávání účetních v ČR obdobně jako profesní vzdělávání ve Švýcarsku existuje na bázi studia při zaměstnání a je rozděleno do dvou stupňů (obdobně jako ACCA). Rozdíl oproti švýcarské koncepci je v uspořádání zkoušek, kdy český systém uplatňuje přístup několika samostatných zkoušek, nikoliv komplexní přezkoušení v jednom termínu. Další rozdíl lze spatřit v neexistenci případových studií, které by adepta certifikace prověřily průřezově všemi oblastmi dané úrovně zkoušek. Je určitě na zvážení, zda neupraví koncepci jednotlivých zkoušek tak, aby v nich byl vyšší aspekt praktické aplikace. Z činností realizovaných během česko-švýcarského projektu KCÚ registruje zvýšený zájem o větší přiblížení certifikace praxi, než se uplatňuje. I tento směr by jistě zvýšil význam certifikace a vzbudil o ní větší zájem. Základem je však i zvážení nového organizačního uspořádání orgánů, které na podobu a realizaci zkoušek dohlížejí (např. Komitétu pro certifikaci a vzdělávání SÚ).

Stupeň „Certifikovaný účetní“ – první kvalifikační stupeň certifikace účetních

První kvalifikační stupeň „Certifikovaný účetní“ představuje komplexní ucelenou kvalifikační část, která je zaměřená na účetnictví dle českých účetních předpisů, daňovou legislativu a právo. Absolvent tohoto stupně ovládá zpracování většiny běžných účetních případů až do úrovně sestavení účetní závěrky včetně řešení související daňové problematiky, nákladové účetnictví, má základy finančního řízení. Vstupním minimálním požadavkem pro zahájení certifikace je středoškolské vzdělání ukončené maturitou.

Stupeň „Certifikovaný účetní“ – první kvalifikační stupeň certifikace účetních

³² Úvaha vychází z předpokladu absolventa VŠE v Praze, který uvažuje o dalším profesním vzdělání v rámci Komory auditorů ČR nebo Systému certifikace a vzdělání účetních Svazu účetních.

Obsahové zaměření zkoušky	Časová dotace zkoušky
Účetnictví – principy a techniky	3 hod.
Právo	3 hod.
Kvantitativní metody – IT	3 hod.
Daně	3 hod.
Manažerská ekonomika	3 hod.
Finanční účetnictví a výkaznictví	3 hod.
Profesní chování a komunikace	3 hod.
Manažerské finance	3 hod.

Celkem

24 hod. písemně

Zkoušky se skládají jednotlivě a zkušební termíny jsou dvakrát ročně (červen a prosinec). Ač je každá zkouška v jiný den, v průměru absolventi skládají dvě zkoušky ve zkušebním termínu, což při absolutní úspěšnosti znamená alespoň dva roky trvání, než jsou složeny všechny zkoušky. Tento přístup souvisí i s tím, že pro získání prvního stupně certifikace je nutné prokázat minimálně 2 roky řízené praxe a naplnění dovedností stanovených pro tento stupeň. Je možné také uznat předchozí praxi, ale v takovém případě musí být doloženy minimálně 4 roky praxe a naplnění dovedností stanovených pro tento stupeň.

Stupeň „Účetní expert“ – druhý kvalifikační stupeň certifikace účetních

Druhý kvalifikační stupeň „Účetní expert“ představuje nejvyšší úroveň, která je srovnatelná s obdobnými profesními tituly užívanými v zahraničí. Absolvent druhého stupně ovládá všechny odborné předpoklady prvního stupně a navíc účetnictví v plném rozsahu nejen podle českých, ale i podle Mezinárodních standardů účetního výkaznictví (IFRS), související problematiku konsolidování účetních závěrek, manažerské účetnictví a finanční řízení, audit a systém vnitřních kontrol. Vstupním minimálním požadavkem pro zahájení druhého stupně certifikace je středoškolské vzdělání ukončené maturitou a absolvování nebo uznání prvního stupně certifikace.

Stupeň „Účetní expert“ – druhý kvalifikační stupeň certifikace účetních

Obsahové zaměření zkoušky	Časová dotace zkoušky
Manažerské účetnictví	3 hod.
Mezinárodní standardy účetního výkaznictví (IFRS)	3 hod.
Finanční řízení	3 hod.
Podnikový management	3 hod.
Auditing a vnitřní kontrola	3 hod.

Celkem

15 hod. písemně

I ve druhém stupni se skládají zkoušky jednotlivě v termínu červen a prosinec. Pro získání druhého stupně je nutné prokázat minimálně 1 rok řízené praxe a naplnění

dovedností stanovených pro tento stupeň. Praxi lze zahájit až po dokončení prvního stupně certifikace a její naplnění je v tomto stupni vždy ověřováno pohovorem.

9.3. Kontinuální profesní vzdělávání

Kontinuální profesní vzdělávání (KPV) je vnímáno taktéž jako součást celoživotního vzdělávání a jeho smyslem je udržování si dosažené kvalifikace (o nové a novelizované předpisy), případně rozšiřování záběru (např. vedle podnikatelského sektoru i o neziskovou sféru apod.). KPV je spojováno s profesními organizacemi, ale již existují rozdíly v tom, zdali jej vnímat jako povinné nebo nepovinné dobrovolné (doporučené). I v tomto směru existují rozdíly mezi ČR a Švýcarskem.

Certifikovaní účetní v ČR

Všichni absolventi systému certifikace – certifikovaní účetní, účetní experti, účetní asistenti a bilanční účetní – mají povinnost naplňovat tzv. kontinuální profesní vzdělávání (KPV), které má jednak (i) garantovat stabilní vysokou úroveň poskytovaných služeb ze strany certifikovaných účetních reflektující všechny legislativní změny, k nimž dochází a současně (ii) zvyšovat osobní kvalifikaci, rozšiřovat záběr o nové oblasti. Systém KPV byl zahájen roku 2000 a v současnosti je vymezen v souladu s Mezinárodním vzdělávacím standardem IES č. 7 – Program celoživotního vzdělávání a kontinuální rozvoj profesní způsobilosti. KCÚ dohlíží nad jeho naplňováním a spravuje agendu tzv. hlášení, které musí každý certifikovaný účetní – člen i nečlen KCÚ – odevzdat do 31. ledna každého roku.

Systém KPV má dvě části – strukturovanou a nestrukturovanou – přičemž směrnice KCÚ podrobně vymezuje obsah jednotlivých částí. Pro každý rok KCÚ vyhláší doporučená témata KPV, která jdou jednak směrem ke zdůraznění legislativní změn a dále k osobnostnímu rozvoji (cizí jazyk, měkké dovednosti apod.).

Profesní vzdělávání ve Švýcarsku

Švýcarský spolek *veb.ch* nevyžaduje žádnou interní normou plnění kontinuálního profesního vzdělávání a jeho hlášení, neboť je uplatňován přístup přirozené selekce trhu. Podniky, které si najímají profesní účetní, očekávají, že jejich znalosti a vědomosti budou vycházet z aktuální legislativy a praxe, a pokud tomu tak nebude, pak o ně podniky nebudou mít zájem. Proto je v kompetenci každého profesního účetního v rámci jeho zodpovědnosti, jak k pokračujícímu vzdělání přistoupí. I přes tento fakt (nepovinné KPV) se členové *veb.ch* školení pravidelně zúčastňují a ta tak představují vysokou složku financování aktivit celého spolku. Švýcarský spolek má systém dalšího vzdělávání postavený na nabídce určitého počtu kurzů za pevnou cenu za jeden den školení.

10. Návaznosti na související profese auditor a daňový poradce

Profese účetního, auditora a daňového poradce jsou si velmi blízké a často se v konkrétní osobě prolínají. Je spousta případů, kdy účetní jsou současně daňovými poradci nebo působí jako auditoři u jiných společnostech. Každou z uvedených profesí vymezují její specifika, ale spojuje je účetnictví. Auditoři ověřují, zdali účetní závěrka poskytuje věrné zobrazení skutečnosti, což při neznalosti účetních předpisů lze těžce. Daňoví poradci z účetnictví vycházejí při určování daňových povinností. Tyto profese nelze striktně oddělit, vždy se budou prolínat, ale je třeba vnímat významnost všech tří. S každou profesí přitom existuje vlastní profesní vzdělávání a každou profesi zastřešuje příslušná profesní komora.

10.1. Přesah profesní kvalifikace účetního do profese auditor

Švýcarsko

Statutární audit mohou ve Švýcarsku vykonávat osoby, které k tomu získají oprávnění, přičemž jejich předchozím vzděláním může být vysoká škola, vyšší odborná škola nebo diplom z profesního vzdělání (tj. uzavřený druhý stupeň). Možnost působit jako auditor tak není limitována absolvováním určitého vzdělání v rámci celého duálního systému vzdělávání.

Profesní účetní, kteří mají uzavřený alespoň první stupeň profesního vzdělávání (tj. získali odborný průkaz), mohou po doložení určité délky praxe vykonávat tzv. limitované ověření v případech, kdy není ještě ze zákona povinný audit, ale požaduje se jisté přezkoumání účetní závěrky kvalifikovanou osobou. Vzhledem k tomu, že v nedávané minulosti došlo ve Švýcarsku ke snížení limitů pro povinný audit, vzrostl tím počet podniků, u nichž je třeba provádět toto limitované ověření a zvýšil se tak objem práce pro profesní účetní, ať již absolventy prvního nebo druhého stupně profesního vzdělávání.

ČR

V ČR je profese auditora regulovaná zákonem č. 93/2009 Sb., o auditorech, ve znění pozdějších předpisů, přičemž zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů stanoví, kdy je ověření účetní závěrky auditorem povinné. Účetní jednotky tak lze rozdělit na jednotky povinně auditované a neauditované, které mají možnost dobrovolného auditu, a pokud se tak rozhodnou, pak ho musí vykonat opět auditor zapsaný v Komoře auditorů ČR. Neexistuje žádná kategorie podniků, u nichž by byl audit nepovinný, ale bylo by vyžadováno limitované ověření i jinou kvalifikovanou osobou, např. certifikovaným účetním nebo daňovým poradcem.

Kdokoliv, kdo se chce stát auditorem, musí podstoupit profesní přezkoušení u Komory auditorů ČR, které obsahuje několik písemných profesních zkoušek a ústní pohovor. Pro certifikované účetní existuje prostupnost do profese auditora v rozsahu uznání několika vybraných zkoušek, je-li naplněn časový limit od okamžiku vykonání zkoušky v systému certifikace účetních. Uznávání zkoušek v rámci kvalifikace na statutárního auditora v ČR v systému dvoustupňové certifikace je následující:

Zkouška složená u KA ČR	Zkouška složená v systému certifikace účetních
Finanční účetnictví	Účetnictví – principy a techniky / Finanční účetnictví a výkaznictví
Manažerské účetnictví	Manažerské účetnictví
Zdanění	Daně
Podnikové finance	Manažerská ekonomika / Manažerské finance / Finanční účetnictví a výkaznictví

Doporučení:

Dle vzoru ze Švýcarska lze doporučit aktivní diskusi KCÚ a SÚ směrem k legislativnímu zavedení limitovaného ověření účetní závěrky u jasně definované skupiny podniků (malé a střední podniky určité velikosti bez povinného auditu), které by mohli provádět certifikovaní účetní. S transpozicí Směrnice 2013/34/EU do českých účetních předpisů vstoupí v účinnost od roku 2016 v zákoně o účetnictví nová kategorizace podniků – mikro, malé, střední a velké podniky, kterou lze vhodně využít pro nastavení možnosti limitovaného ověření.

10.2. Přesah profesní kvalifikace účetního do profese daňový poradce

Švýcarsko

Ve Švýcarsku běžnou daňovou agendu – např. daně z příjmu, daň z přidané hodnoty – spravuje profesní účetní jako součást komplexní agendy služeb, které svému klientovi nebo zaměstnavateli poskytuje. Nerozlišují se pro tyto účely účetní a daňový poradci. Daňový poradci jsou vnímány spíše jako specialisté na komplexní a složitější transakce spojené např. s přeměnami společností. Profese daňového poradce tak není legislativně regulována jako v ČR. Naopak se vymezují osoby, které se označují jako tzv. „*treuhaender*“, kteří jsou typičtí pro kompletní vedení účetnictví, zpracování účetní závěrky a sestavení daňových přiznání pro kategorii středně velkých a malých podniků. Těmito osobami jsou často absolventi profesní kvalifikace účetních a členové spolku *veb.ch*.

ČR

V ČR je profese daňového poradce regulována zákonem č. 523/1992 Sb., o daňovém poradenství a Komoře daňových poradců České republiky, ve znění pozdějších předpisů a daňovým poradcem může být pouze taková osoba, která naplňuje podmínky uvedeného zákona a složí kvalifikační zkoušku daňového poradce. Ta se skládá ze dvou písemných částí a ústní části:

Písemná zkouška	Obsahové zaměření
1. dílčí část (1 den)	Praktické příklady z oblastí: daň z příjmu fyzických a právnických osob, účetnictví, daňový řád Teoretický test z výše uvedených oblastí
2. dílčí část (1 den)	Praktické příklady z oblastí: daň z přidané hodnoty, spotřební a ekologické daně, silniční daň, daň z nabytí nemovitých věcí, daň z nemovitých věcí, daňový řád Teoretický test z výše uvedených oblastí

Každá dílčí písemná část kvalifikační zkoušky obsahujte tři až čtyři samostatné praktické příklady a teoretický test. Pro úspěšné absolvování písemné části zkoušky musí žadatel dosáhnout minimálně 50 % možných bodů z každého praktického příkladu a 50 % možných bodů z teoretického testu. Na vypracování písemné práce má žadatel v jednom dni maximálně 5 hodin. Zkoušky se konají dvakrát ročně. Obsahové zaměření jednotlivých dílčích písemných částí stanovuje Prezidium Komory daňových poradců.

Jednou z podmínek oprávněnosti skládat kvalifikační zkoušku je dosažení vysokoškolského vzdělání nejméně v rámci akreditovaného bakalářského studijního programu. Daňovým poradcem se tak nemůže stát fyzická osoba, která získala pouze středoškolské vzdělání. To však postačuje pro absolvování certifikace účetních a vzniká určitá neprostupnost mezi profesemi, která by v tomto případě existovat nemusela. Je to však další důkaz vysoké míry preference vysokoškolského vzdělávání, která byla v minulosti do české legislativy zanesena. Pokud se certifikovaný účetní, resp. účetní expert, který dříve získal pouze středoškolské počáteční vzdělání, rozhodne (po letech studia certifikace, absolvovaných zkoušek a řízené praxe) pro výkon daňového poradce a pro rozšíření své působnosti i do daňové profese, musí si dodělat alespoň bakalářský stupeň vysokoškolského vzdělání, neboť nenaplnuje jednu ze zákonných podmínek pro složení kvalifikační zkoušky. Absolvování certifikace není akceptováno, přitom se lze domnívat, že předpoklady certifikovaného účetního pro výkon daňového poradce jsou na vyšší úrovni než absolventa bakalářského studijního programu, který nemusí mít ani ekonomické zaměření a který je bez praxe.

Hranice mezi poskytováním účetních a daňových služeb je velmi tenká a bývá občas i předmětem sporů. Lze nalézt nespočet případů, kdy daňová příznání podniků sestavují účetní (nebo se sestavením pomáhají), přičemž osoby odpovědné za sestavení (statutární orgán) se pouze podepisují. V souladu s platnou legislativou jde však ze strany účetních o neoprávněné podnikání, na které si příležitostně stěžuje Komora daňových poradců ČR, jak vyplynulo z jednání na Ministerstvu průmyslu a obchodu, odboru živností. Obdobně bylo možné zkoumat, zdali daňový poradce pro svého klienta nevede účetnictví, aniž by pro tyto účely měl vydáno živnostenské oprávnění. Z těchto případů vyplývá, jak jsou si profese blízké a že spolupráce mezi KCÚ a KDP ČR je významná.

Doporučení:

Do budoucna je třeba zintenzivnit spolupráci s KDP ČR, neboť ta naopak vnitřně řeší stav, co kdyby daňové poradenství nebylo zákonem regulováno, jako je tomu např. ve Švýcarsku. V takovém případě by se smazal legislativní rozdíl mezi daňovými poradci a certifikovanými účetními. Bližší spoluprací by bylo vhodné vyjasnit i směrem k podnikům, kdy je opravdu pro podnik přínosné, aby si najal specialistu v podobě daňového poradce, a kdy naopak mu stačí ještě kvalifikovaný účetní. Z jednání se zástupci Generálního finančního ředitelství³³ vyplynulo, že by bylo vhodné mezi těmito profesemi ujasnit institut zastupování.

Ve spolupráci s KDP ČR a s Ministerstvem financí ČR zvážit úpravu zákona o daňovém poradenství a Komoře daňových poradců ČR, v jejímž důsledku by byla umožněna prostupnost absolventů Systému certifikace a vzdělávání účetních Svazu účetních mezi

³³ Jednání bylo uskutečněno v rámci projektových aktivit v dubnu 2014 a protokol z tohoto jednání je založen v evidenci KCÚ ve složce česko-švýcarského projektu.

daňové poradce i v případě, že dříve získali pouze středoškolské počáteční vzdělání. Pokud by někdy došlo k uvolnění profese daňových poradců v ČR, lze zvážit dle švýcarského vzoru vytvoření kvalifikovaného poradce v podobě „*treuhaender*“, který podnikům určité velikosti a charakteru vede účetnictví, sestavuje účetní závěrku a spravuje daňovou agendu.

11. Vymezení klíčových aktiv KCÚ do budoucna

Česko-švýcarský projekt „Rozvoj lidských zdrojů v oblasti certifikovaných účetních“ realizovaný Komorou certifikovaných účetních ve spolupráci se švýcarským partnerem, organizací **Verein für die höheren Prüfungen in Rechnungswesen und Controlling** umožnil hloubkové srovnání existujícího systému profesního vzdělávání účetních v ČR a ve Švýcarsku, umožnil porovnat postavení certifikovaných účetních na trhu práce, jejich uznání, ohodnocení a v kontextu s mírou vlastní regulace účetnictví zvážit vnímání účetní profese v dané zemi. Díky projektu se podařilo KCÚ po delší době opět navázat řadu kontaktů na zástupce státní správy, na nejdůležitějších ministerstvech otevřít debatu o postavení účetních a vnímání účetní profese v ČR, vést jednání s dalšími profesními organizacemi ohledně vzájemné spolupráce. Výsledkem realizace projektu je získání širokého spektra poznatků, které budou v dalších měsících Komorou certifikovaných účetních v zájmu podpory certifikovaných účetních a celé účetní profese realizovány a postupně uváděny v život.

Většina aktivit, které jsou v zájmu KCÚ ve vztahu k podpoře certifikovaných účetních a kterým bude věnována nadále pozornost, jsou zmíněny průběžně v celém textu tohoto dokumentu, kdy doporučení reaguje na popis existujícího stavu a na srovnání se situací ve Švýcarsku. I přesto lze shrnout v této závěrečné části několik klíčových aktivit KCÚ:

I. **Vzájemná diskuse se Svazem účetních a Institutem certifikace účetních o možnostech upravení současné podoby Systému certifikace a vzdělávání účetních**

- Aktivizace Komitétu pro certifikaci a vzdělávání a vytvoření podvýborů pro první a druhý stupeň certifikace; společná setkání všech zkušebních komisařů.
- Zavedení komplexních případových studií, více praktických zadání, větší dotace pro účetnictví a výkaznictví na úkor dalších spíše okrajových oblastí, začlenění dosud nezkoušených oblastí – neziskový sektor, podnikové kombinace.
- Zvážení možnosti absolvování zkoušek včetně podkladových materiálů (jako je tomu např. u daňových poradců).
- Zvážit, zdali je nutný vysoký vliv ACCA na podobě certifikace; zdali by větší lokalizace nepomohla zvýšit zájem.
- Možnost za peněžní poplatek získat náhled svého opraveného testu.
- Zvážit, zdali by organizace zkoušek neměla být mimo ICÚ, resp. aby nečinil soukromý subjekt.
- Vytvoření jednotného systému registrace a databáze všech certifikovaných účetních v rozlišení na členy a nečleny KCÚ a účastníků certifikace, aby všechny zainteresované organizace měly možnost s databází pracovat (tj. profesní organizace a organizace zastřešující zkoušky).

II. Práce s členskou základnou

- Navazování bližší spolupráce s podniky / zaměstnavateli, nastavení skupinového členství, podpora certifikace při zaměstnání jako určitý benefit.
- Možnost přidruženého členství – minimálně pro účastníky v systému certifikace, ale zvážit, zdali v určité podobě nelze uvážit přidružené členství i pro jiné, kteří mají minimálně ekonomické vzdělání.
- Nastavení a uplatňování jednoznačných pravidel ohledně úhrady příspěvků.
- Zvážit možnou automatizaci procesu hlášení kontinuálního profesního vzdělávání; diskutovat otázku, do jaké míry má být KPV povinné.

III. PR aktivity na podporu povědomí o profesních účetních a jejich důležitosti

- Aktivní propagace Komory certifikovaných účetních a certifikovaných účetních s cílem zvýšení povědomí o jejich existenci.
- Zdůrazňování rizik spojených s nekvalitním a nedostatečným vedením účetnictví, upozorňování na prohřešky postihnuté finanční správou, bližší spolupráce s MF ČR v této oblasti.
- Upozorňování na rizika spojená s vedením účetnictví pro členy statutárních orgánů, osvěta v trestněprávní odpovědnosti.
- Školení, workshopy, ankety, tiskové zprávy obsahově cílené na účetní profesi a význam certifikovaných účetních.

IV. Etický kodex a podpora profesního chování

- Zprůhlednění etiky v účetnictví, co to znamená a její publikace pro „uživatelé účetních“ na webových stránkách KCÚ
- Revize současného etického kodexu, vytvoření jasné a srozumitelné brožury s hlavními principy etického chování.
- Aktivní vystupování etické komise / disciplinární komise.

V. Spolupráce s MF ČR x MŠMT ČR x MPO ČR

- Metodická podpora při novelizaci stávajících předpisů a tvorbě nových předpisů.
- Revize rekvalifikačních kurzů, jejich obsahové náplně a způsobu ověřování (zkoušky).
- Kategorizace podniků a zavedení limitovaného ověření u vybrané skupiny, které mohou provádět certifikované účetní.
- Aktivní zapojení do realizace Národní soustavy klasifikací, pokud ta má zasahovat do účetní profese.

VI. Spolupráce s KA ČR a KDP ČR a jinými profesními organizacemi, např. Český institut interních auditorů (ČIIA)

- Spolupráce na úrovni Národní účetní rady při komentování změn českých účetních předpisů a při přípravě interpretací NÚR.
- Vzhledem k provázanosti účetnictví a daní lze uvážit společnou deklaraci, kdo je doporučován pro přípravu účetních závěrek od určité velikosti, a zvážit směřování ke švýcarskému modelu „*Treuhaender*“ při zpracování účetnictví a daní u menších podniků.
- Diskuse prostupnosti od certifikovaných účetních k auditorům, resp. daňovým poradcům.
- Spolupráce s KDP ČR při proškolení daňových poradců z účetnictví.
- Realizace společných školení, workshopů nebo odborných konferencí.

VII. Spolupráce se studentskými organizacemi a zvyšování povědomí mezi středoškoláky a vysokoškoláky

- Spolupráce s Klubem přátel účetnictví – realizace odborných přednášek, umožnění účasti studentů na akcích KCÚ, aby bylo zvyšování jejich povědomí o certifikaci, o profesní kvalifikaci a jejich kvalitách.
- Spolupráce se studenty na různých projektech, které by KCÚ mohla v budoucnu realizovat, např. příprava vzorové účetní závěrky, analýza kvality zveřejňovaných účetních závěrech apod.
- Spolupráce se studenty při přípravě jejich bakalářských / diplomových prací. Zapojení členů KCÚ do těchto prací, možnost propojení studentů s budoucími zaměstnavateli.
- Zvážit účast na Evropském veletrhu pomaturitního a celoživotního vzdělávání Gaudeamus.
- Prezentace profesního vzdělávání na úrovni středních škola – studentů a pedagogů. Již v procesu je podpora účetní olympiády VŠE pro střední školy, kterou organizuje Katedra finančního účetnictví a auditingu každoročně na podzim.

VIII. Rozšíření záběru KCÚ

- Rozšíření působnosti o oblasti související s finančním účetnictvím jako je controlling či finanční řízení.

PŘÍLOHA č. 1 – Přehled aktivit realizovaných v rámci česko-švýcarského projektu

Diskusní kulaté stoly

Cílová skupina kulatého stolu	Termín konání
Zástupci personálních agentur	říjen 2013 (Praha) x listopad 2013 (Brno)
Zástupci účetní profese	únor 2014 (Praha) x březen 2014 (Brno)
Zástupci účetních firem a účetních oddělení	duben 2014 (Brno / Praha)
Zástupci zaměstnavatelů a podnikatelé	duben 2014 (Praha) x květen 2014 (Brno)

Jednání se zástupci veřejné správy

Orgán veřejné správy	Termín jednání
Ministerstvo financí ČR, odbor účetnictví	únor 2014
Ministerstvo průmyslu a obchodu, odbor živností	duben 2014
Vysoká škola ekonomická v Praze, rektorát	duben 2014
Generální finanční ředitelství	duben 2014
Svaz průmyslu a dopravy, oblast rozvoje lidských zdrojů	duben 2014
Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR, odbor dalšího vzdělávání	květen 2014
Krajský úřad Jihomoravský kraje, Rada pro rozvoj lidských zdrojů	květen 2014
Ministerstvo financí ČR, náměstkyně ministra financí	červen 2014

Tiskové zprávy / PR články věnované česko-švýcarskému projektu

Název tiskové zprávy / PR článku	Termín zveřejnění
Nový česko-švýcarský projekt má zvýšit prestiž českých účetních (<i>novinky.cz, CFO World atd.</i>)	červen 2013
Naším cílem je zlepšit pozici certifikovaných účetních v Česku – rozhovor s Herbertem Mattle, prezidentem veb.ch (<i>CFO World</i>)	říjen 2013
Na vyšší odbornou kvalifikaci účetních by měl více tlačit trh, myslí si téměř dvě třetiny účetních profesionálů (<i>novinky.cz, CFO World, ihned.cz, Účetní kavárna atd.</i>)	listopad 2013
Mnoho podnikatelů si neuvědomuje riziko nekvalitních účetních služeb (<i>Parlamentní listy, Účetní kavárna, prekon.cz atd.</i>)	červen 2014

PŘÍLOHA č. 2 – Složení projektového týmu

Komora certifikovaných účetních

Ing. Dita Chrastilová, FCCA (vedoucí týmu) je místopředsedkyní Komory certifikovaných účetních, absolventka VŠE v Praze a členka ACCA. Ve své praxi se v posledních letech věnuje vyhledávání vhodných zaměstnanců na pozice v účetnictví a finančním řízení, v předchozích letech pracovala v oblasti auditu u společnosti PricewaterhouseCoopers v Praze a ve Vídni, v konsolidacích a reportingu na centrále skupiny Mondi ve Vídni a jako Vedoucí oddělení účetnictví a daní u telekomunikačního operátora Orange ve Vídni.

Ing. Robert Jurka je členem výboru Komory certifikovaných účetních, absolvent VŠE v Praze, daňový poradce a člen Komory daňových poradců ČR. Ve své praxi se věnuje již několik let zejména daňovému poradenstvím – v současnosti působí jako daňový partner společnosti Moore Stephens, v minulosti jako konzultant BDO Tax. Jako interní doktorand působí na Katedře finančního účetnictví a auditingu VŠE v Praze.

Ing. Alice Šrámková, FCCA je členkou výboru Komory certifikovaných účetních a členkou ACCA, absolventka ČVUT v Praze. Dlouhodobě se věnuje oblasti IFRS, jak ve své praxi, tak v lektorské a publikační činnosti. V předchozích letech působila v oblasti auditu u společnosti PwC, několik let pracovala jako metodik v ČSA, a.s. Je zástupcem Komory certifikovaných účetních v Národní účetní radě.

Ing. Libor Vašek, Ph.D. je předsedou Komory certifikovaných účetních, členem Metodické rady Svazu účetních ČR a zkušebním komisařem v systému certifikace účetní profese v ČR, v rámci níž dosáhl stupně účetní expert (CAE). Absolvent VŠE v Praze, oboru Účetnictví a finanční řízení podniku a již několik let taktéž člen katedry finančního účetnictví a auditingu s orientací na oblast mezinárodních účetních pravidel. Je spoluautorem několika odborných publikací a autorem řady odborných článků. Ve své praxi se věnuje konzultační činnosti a metodické podpoře při sestavování účetních závěrek a konsolidacích dle IFRS.

Partnerská švýcarská organizace

Verein für die höheren Prüfungen in Rechnungswesen und Controlling

Herbert Mattle je prezident spolku *veb.ch*, diplomovaný expert v účetnictví a controllingu, auditor a člen Komory auditorů ve Švýcarsku, prezident organizace *Trägerverein Höhere Prüfungen im Rechnungswesen und Controlling*, člen správní rady a zakladatel *Controller Akademie* v Curychu, autor odborných publikací.

Prof. Dr. Dieter Pfaff je viceprezident spolku *veb.ch*, člen správní rady *Controller Akademie* v Curychu, profesor na Univerzitě v Curychu a ředitel institutu pro podnikovou ekonomiku na Univerzitě v Curychu, autor odborných publikací.

Sandra Fickel je vedoucí spolku *KV Schweiz*, který zabezpečuje a realizuje zkoušky profesního vzdělávání.

Hansueli von Gunten je lic. und mag. rer. pol., Certificate in International Accounting, ředitel *Controller Akademie* v Curychu a v Bernu, zkušený přednášející v různých oblastech účetnictví, především konsolidacích, člen zkuškové komise při „*Höhere Prüfungen für Fachleute im Rechnungswesen und Controlling*“ a autor zkuškových otázek.

Kontakty

www.komora-ucetnich.cz

www.examen.ch/rc/de

www.veb.ch

